

Barreel

Tijdschrift voor wie ten dienste staat van buitenlanders

**Twintig jaar
verwarring in
het onderwijs**

**Dossier : Migrantenvrouw
in groep en Belgische
vrouwenbeweging**

Jaargang 3 - nummer 11 - driemaandelijks

*abonnement : 250 BF
losse verkoop : 65 BF*

Bareel

een uitgave van de v.z.w.
BAREEL.

Redactie :

Sarie Abdeslam, Miek Aerts, Monique de Jonge, Gaëtan de Moffarts, Monique Renaerts, Mark Maes, Luk Michiels, Frank Moulaert, Lieselot Pittery, Hugo Swinnen, Lieven Vandenberghen en Tin Wouters.

Medewerkers :

Jan de Staelen en Lode Van Loock.

Eindredactie en lay-out :

Monique de Jonge.

Foto's :

Brusselse Buurtwerken.
Jan de Staelen, Info-Türk, Alain Thirion.

Tekeningen :

Monique de Jonge.

Druk :

Pencoprint, Willesele.

Redactie en administratie :

Gallaitstraat 78, 1030 Brussel.
Het O.C.G.B. staat in voor de administratie. Tel. : 02/216.78.30.

Abonnementen :

Gratis abonnement voor wie met deze problematiek te maken en weinig financiële middelen heeft. Anderen kunnen zich abonneren tegen 250 frank per jaar, door overschrijving van dit bedrag op rekeningnummer 001-0967311-06 van Bareel met de vermelding "Abonnement Bareel". In beide gevallen dient men de invulstrook in dit nummer volledig in te vullen en op te sturen naar administratie BAREEL.

Overname :

Geheel of gedeeltelijk, van tekst en/of illustraties is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

inhoud

Politiek Stemrecht : Het parlement aan het werk

p. 3

Een korte bespreking van vier wetsvoorstellen voor gemeentelijk stemrecht plus een tabel om ze te vergelijken.

Twintig jaar verwarring in het onderwijs

p. 4

Een overzicht van het aantal buitenlandse leerlingen in het Belgisch onderwijs. De totaal scheefgelopen situatie in het onderwijs werkt remmend op het schoolsukses van het migrantenkind. Nieuwe impulsen om hier wat aan te doen, van enkele Belgische en migrantenorganisaties. De problemen met godsdienstlessen en het moedertaalonderwijs en een vergelijking tussen het migranten- en het Belgische arbeiderskind op school.

Buurtwerkers in Brussel praten over migranten

p. 8

Een verslag van de werkgroep "migrantwerking" in het kader van Brusselse Buurtwerken. Drie maanden lang boog deze zich over de relatie buurtwerk-migrantwerking. Hierbij was het uitgangspunt de huidige buurtwerking met migranten : de activiteiten, problemen en mogelijke oplossingen en begeleiding.

Dossier migrantenvrouw in groep en in Belgische vrouwenbeweging

p. 9

Dit dossier bestaat uit twee delen : Eerst wordt de bedoeling van de verschillende migrantenvrouwengroepen naar voren gebracht. Hoe staan de doelstellingen op papier en wat gebeurt er in de praktijk. Verder een lijst met adressen en een woordje meer over een Marokkaanse vrouwengroep. In het tweede deel wordt nagegaan hoe de Belgische vrouwenbeweging staat tegenover de migrantenvrouw. Hierbij een interview met een verantwoordelijke van het Brusselse vluchthuis.

Staatsgreep van de NATO in Turkije

p. 18

In deze uitgebreide tribune geeft de uitgever van het "Bulletin Info-Türk" zijn standpunt weer over de staatsgreep in Turkije.

Taal : Na de tweede komt de derde generatie

p. 22

Een bespreking van het internationaal colloquium over taalproblemen bij gastarbeiderskinderen, begin september, aan de Rijksuniversiteit te Mons.

En verder

Dokumentatie

p. 23

Abonnementsstrook

p. 23

Beknopt

p. 24

Het parlement aan het werk

Dat het Belgische parlement dagen en nachten lang kan doorwerken is met de staatshervorming bewezen. Ook op andere terreinen zijn onze parlementairen noeste werkers. In de maand juli werden er maar liefst drie wetsvoorstellen ingediend door kamerleden van verschillende partijen om het politiek stemrecht op gemeentelijk vlak toe te kennen aan de in België verblijvende vreemdelingen. Daarvoor werd reeds een wetsvoorstel ingediend door mevrouw Petry en de heer Lallemand. In wat volgt vergelijken wij de verschillende voorstellen met elkaar. De volgende vragen dienden als leidraad : welke politieke formaties dienden voorstellen in, welke motieven halen de indieners aan, welk soort politiek stemrecht wil men toekennen en welke voorwaarden stelt men ?

1. Voorstel van wet tot uitbreiding van het gemeentelijk kiesrecht en de plaatselijke verkiesbaarheid tot de onderdanen van de lidstaten van de EEG.

Dit voorstel werd ingediend en ondertekend door de PS'ers Petry en Lallemand. Het is een wijziging van een vroeger voorstel van Glinne. Het stemrecht wordt erin bekeken door een Europese bril. Voor een werkelijk Europees staatsburgerschap is het noodzakelijk dat de kiesbevoegdheid als gemeentekiezer wordt uitgebreid tot de in België gedomicilieerde onderdanen van de lidstaten van de EEG. Verder zijn de auteurs in de toelichting van mening dat de politieke rechten van de immigranten uit niet tot de EEG behorende landen door een andere wet zouden moeten worden geregeld "zonder dat het hun toegestane voordeel hoe dan ook datgene mag evenaren waarin het onderhavige wetsvoorstel ten gunste van de onderdanen van de Lidstaten van de EEG voorziet".

Deze zinssnede verdient enkele vraagtekens.

Een diskriminatie op basis van al dan niet onderdaan zijn van een EEGland mist elke fundering en is bovendien in tegenspraak met de feitelijke situatie. Een niet EEG immigrant betaalt in ons land belastingen, neemt deel aan de sociale verkiezingen, stuurt zijn kinderen naar school, huurt of bezit een huis, maar wordt enkel op basis van zijn nationaliteit uitgesloten van het recht om door middel van zijn stem deel te nemen aan het plaatselijke politieke leven. Deze diskriminatie is dus zeker niet gewettigd.

2. Wetsvoorstel tot invoering van het kiesrecht voor bepaalde vreemdelingen bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Dit voorstel werd bij de Kamer ingediend door de heer Liénard (PSC) en ondertekend door parlementsliden van de volgende politieke fracties : PSC (Parti Socialiste Chrétien) (3), CVP (Christelijke Volkspartij) (2), RW (Rassemblement Wallon) (1), PS (Parti Socialiste) (2), PCB (Parti Communiste Belge) (1) en SP (Socialistische Partij) (1). Het voorstel heeft dus een pluralistische basis hoewel de Liberalen, FDF (Front Démocratique Francophone) en VU (Volksunie) ontbreken.

Men maakt geen onderscheid tussen EEG'ers en niet-EEG'ers. Immers aldus de indieners : "Er zou... binnen de massa van buitenlandse werknemers een "luxe getto van immigranten" ontstaan".

Toch maakt men een voorbehoud om nu reeds naast het kiesrecht ook het recht op verkiesbaarheid toe te kennen. Men vreest de reactie van de publieke opinie en acht deze evenals de migranten niet rijp voor deze stap.

De publieke opinie moet vertrouwd worden gemaakt met de uitbreiding van het stemrecht en de migranten moet de mogelijkheid geboden worden om geleidelijk aan meer echte politieke verantwoordelijkheid op plaatselijk vlak op te nemen.

Hierbij twee opmerkingen.

Waarom moeten de migranten na de ervaring met de adviesraden een tweede wachttijd doorlopen ?

Biedt de uitbreiding van het kiesrecht niet juist de mogelijkheid aan de immigranten om de publieke opinie meer vertrouwd te maken met hun problematiek ?

3. Wetsvoorstel waarbij aan de vreemdelingen die meer dan 5 jaar in België verblijven stemrecht wordt verleend voor de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen van de agglomeratieraden en raden voor federaties.

Een aantal S.P.'ers formuleerden blijkbaar ook een aantal kritieken op het voorgaand voorstel. Hun voorstel is een homogeen S.P. voorstel en de ondertekenaars (Mangelschots, Vanvelthoven, Hancke en Sleekx) behoren tot de Jonge Turken (de jongere politieke

generatie) van de S.P. In het voorstel worden de voorstellen van de vereniging stemrecht 82 integraal opgenomen.

4. Wetsvoorstel waarbij het kiesrecht voor en het verkiesbaarheidsrecht in de gemeenteraden, alsmede het recht om het ambt van burgemeester, schepen en lid van een raad voor maatschappelijk welzijn uit te oefenen, aan bepaalde vreemdelingen wordt toegekend.

Fiévez, RW staat met dit voorstel alleen in de parlementaire arena. Hij is de enige indiener en ondertekenaar. Fiévez trekt de idee van politieke participatie radikaal door. Het idee van een 'vreemde' burgemeester zal voor het grootste deel van de publieke opinie moeilijk te aanvaarden zijn.

Het toelaten van vreemdelingen in het plaatselijke OCMW zal zeker het gemeentelijk welzijnsbeleid ten goede komen. Dit welzijnsbeleid schiet tot nu toe teveel aan hun specifieke behoeften voorbij.

De parlementaire wagen is opnieuw op gang gekomen. Wanneer de eindstreep gehaald zal worden is moeilijk te voorzien maar het is duidelijk dat daarvoor de wagen zal moeten worden getrokken door verschillende partijen. Het blijft dus wachten op een pluralistisch voorstel dat overeen komt met het voorstel geformuleerd door Stemrecht 82.

Marcel Schuurmans

Voorstel	Vreemdelingen	Kiesrecht	Verkiesbaarheid
Voorwaarden	K.R. = kiesrecht	V.K. = verkiesbaarheid	
Petry/Lallemand (P.S.)	enkel EEG'rs	ja	ja
K.R. : 21 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België + 6 maanden in zelfde gemeente V.K. : 25 jaar + 10 jaar verblijfsduur in België			
Liénard (P.S.C.)	alle nationaliteiten	ja	neen
K.R. : 18 jaar + 10 jaar verblijfsduur in België of 5 jaar verblijfsduur in België indien er geboren + 6 maanden in zelfde gemeente			
Mangelschots (S.P.)	alle nationaliteiten	ja	ja
K.R. : 18 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België + 6 maanden in zelfde gemeente V.K. : 21 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België			
Fiévez (1) (R.W.)	alle nationaliteiten	ja	ja
K.R. : 18 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België + 6 maanden in zelfde gemeente V.K. : 21 jaar + 10 jaar verblijfsduur in België			
Stemrecht '82	alle nationaliteiten	ja	ja
K.R. : 18 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België + 6 maanden in zelfde gemeente V.K. : 21 jaar + 5 jaar verblijfsduur in België			

(1) Vreemdelingen ook burgemeester + lid van het OCMW

Twintig jaar verwarring in het onderwijs

Foto J.d.S.

Achtergrond

De drie grote naoorlogse fazen tijdens dewelke de migranten België zijn binnengekomen zijn stilaan bekend. Eerst werden contingenten van duizendtallen arbeiders uit de buurlanden en Italië aangetrokken voor de mijnen (1945-1963). Op korte tijd werden tijdens de hoogconjunctuur van de zestiger jaren hopen arbeidsvergunningen aan Noordafrikaanse, Turkse, Spaanse en Griekse "toeristen" verleend. In 1966 sloeg het roer om, maar spijs de restriktieve maatregelen steeg het aantal klandestienen. De ommekeer kwam goed tot uitdrukking inzake gezinshereniging.

Vroeger bestond er veel vrijheid om allerlei verwanten over te brengen. Maar in 1974 werden plots talrijke kinderen uitgewezen. Na een actie en een discussie met Minister Vanderpoorten besliste deze: 1. dat de kinderen die hier reeds verbleven verder mochten verblijven; 2. dat in de toekomst slechts de kinderen van hier verblijvende ouders een definitief recht op verblijf zouden bekomen (gezinshereniging); 3. dat anderen hier als student konden verblijven voor de duur van hun studies en onder bepaalde voorwaarden.

Dit alles vormt de achtergrond, waartegen men de toename van buitenlandse

kinderen in het onderwijs moet situeren. Tot 1961 bleef de aanwezigheid van migrantenkinderen vnl. beperkt tot kinderen met de Italiaanse en in mindere mate de Spaanse en Griekse nationaliteit. Maar vanaf dan schiet het aantal Spaanse, Griekse, Marokkaanse en Turkse kinderen de hoogte in: de tweede generatie, die in België geboren of opgegroeid is; de meesten zijn nog jonger dan 21 jaar en dus minderjarig. Het aantal vreemde leerlingen ligt in het Franstalig onderwijs (gesitueerd in Brussel en Wallonië) 4 keer hoger dan in het Nederlandstalig onderwijs (vooral gesitueerd in Vlaanderen). De vreemde leerlingen zijn in Vlaanderen in sommige regio's gekoncentreerd, meer bepaald waar er veel industrie is: Midden-Limburg, Antwerpen, Gent. In het Vlaamse land zijn er op zowat 4600 kleuter- en lagere scholen, 122 scholen die 25 % en meer vreemdelingen van het aantal leerlingen tellen; deze hoge concentraties worden algemeen aanzien als integratie-afremmende drempels, omdat talrijke Belgische ouders hun kinderen weghouden van deze, door vreemdelingen bevolkte scholen (zie tabel 1).

Uit tabel 2 kun je opmaken dat in 1972 één derde van de kinderen jonger dan 14 jaar tot een gastarbeidersgezin behoorde. De reden is dat migrantenge-

zinnen gewoonlijk zeer kroostrijk zijn. De proportionele deelname van deze kinderen aan het onderwijs neemt jaarlijks toe. Een prognose van het Pedagogisch Centrum van Gent voorzagt voor 1980-81 16,3 % vreemde kinderen in de lagere scholen tegenover 13,7 % in 1978-79.

Vuilnisbakken

Dit alles zou niet onrustbarend zijn, ware het niet dat de toestand volledig scheefgelopen is en dat de meeste scholen, totaal los van de situatie van het migrantenkind blijven voortbestaan, zonder zich ook maar op één manier te plooiën naar hetgeen deze meebrengt vanuit zijn leefwereld en land van herkomst. De tweede generatie is niet alleen gevangen tussen twee kulturen, ze komt bovendien groten-deels terecht in de vuilnisbakken van het onderwijs en de marge van de samenleving. De oorzaken zijn wetenschappelijk aangetoond. Naast een hele reeks factoren, gelegen in het milieu, die remmend werken op het schoolsuk-ses van het migrantenkind, is de school zelf in belangrijke mate verantwoordelijk voor de edukatieve achterstelling. De leerstof is onaangepast, het frontale onderricht (al dan niet vanop de trede) overheerst nog steeds, de leraars staan vooringenomen tegenover de vreemde

Tabel 1: Aantal leerlingen van vreemde nationaliteit in Nederlandstalige en Franstalige instellingen (1977-78) (alleen kansarme nationaliteiten zijn in deze tabel opgenomen)

	Italianen	Spanjaarden Portugezen	Grieken	andere Zuid- en Oost Europeanen	Marokkanen
Franstalig kleuterond.	15024	2779	853	979	6028
Franstalig lager ond.	32620	7887	2588	2348	11632
Nederlandst. kleuterond.	1891	600	237	281	2622
Nederlandst. lager ond.	3489	1694	597	448	3954

	andere Arabisch- sprekenden	Turken	Aziaten	andere Afrikanen	Latijns- Amerikanen
Franstalig kleuterond.	1084	2401	429	753	108
Franstalig lager ond.	2270	5005	681	1598	222
Nederlandst. kleuterond.	294	2674	188	83	86
Nederlandst. lager ond.	376	4517	255	91	149

kulturen, het Nederlands is de exclusieve voertaal, het jaarklassensysteem selekteert al te grondig, de tests zijn niet afgestemd op niet-Europeanen, enz... Deze situationele gegevens veroorzaken een hele reeks negatieve verschijnselen bij het migrantenkind: gebrekkige kennis van het Nederlands, emotionele problemen, verstrooidheid, schoolverzuim, zwakke schoolresultaten, veelvuldig zittenblijven, verkeerde studiekeuze, enz. enz.

Arbeiderskinderen

De situatie van de gastarbeiderskinderen in de scholen vertoont veel gelijk-nis met de toestand van de Belgische arbeiderskinderen. Ook voor hen is het beschafd Nederlands een "vreemde" taal, en is de klassfeer vreemd, en ook zij hebben te kampen met onderwijsor-ganizatievormen die niet op hun leer-gesteldheid zijn afgestemd maar wel op die van het middenstandskind. In de pedagogische wereld is er een bijzonder merkwaardig fenomeen gekend als het "Pygmalion-effekt", ontdekt door Rosenthal. Uit een onderzoek van Joan Lunn bleek dat de resultaten van leerlingen uit de hogere sociale klasse in de opeenvolgende leerjaren van het lager onderwijs in aanzienlijke mate stijgen en dat de resultaten van leerlin-gen uit de lagere sociale klasse dalen. Een van de oorzaken hiervan is, dat de leraars lagere verwachtingen koesteren tegenover kinderen uit deze laatste groep omdat zij hun mogelijkheden onderschatten; kinderen uit de eerste groep worden daarentegen overschat.

Tabel 2: Aantal Belgen en Migrantten per leeftijdskategorie en volgens geslacht in Limburg (1972) (cijfers P.O.G.)

	Belgen		Migrantten	
	mannelijk	vrouwelijk	mannelijk	vrouwelijk
0 tot 14 jaar	12.398	11.789	6.580	6.245
15 tot 29 jaar	11.309	11.169	4.429	3.604
30 tot 64 jaar	16.155	15.954	8.018	4.374
ouder dan 65 jaar	2.236	2.770	242	425
Totaal	42.098	41.691	19.269	14.648

Dit verband tussen verwachtingen van onderwijzers en schoolresultaten van leerlingen wordt "Pygmalion-effekt" genoemd (1).

Tenslotte is ook nog gebleken dat leraars arbeiderskinderen minder sym-patiek bejegenen omdat ze moeilijker leren en toch zo "ongedurig en agressief kunnen zijn"! Leerkrachten hebben de neiging hen eerder op een direktieve en autoritaire wijze te benaderen, waarbij ze minder ruimte overlaten aan het initiatief en de creativiteit van de kinderen zelf(2).

Struikelblok

In het Belgisch jaarklassensysteem met zijn frontaal onderricht worden alle leerlingen geacht op hetzelfde moment en in dezelfde tijdsperiode dezelfde hoeveelheid leerstof op dezelfde manier te verwerken. Het onvoldoende beheer-

sen van de onderwijstaal betekent in dit systeem vanzelfsprekend een onoverko-melijk struikelblok. Kinderen die na verloop van tijd "niet meer mee kun-nen" met het gros, geraken volledig achterop. Op het einde van het jaar voldoen zij niet aan de normen om over te gaan en moeten zij hun jaar over-doen. De achterstand van de gastarbeiderskinderen drukt zich uit in het groot aantal zittenblijvers. In de scholen van Vilvoorde blijft jaarlijks 1 migranten-kind op 3 zitten en zijn er kinderen tot 15 jaar oud op de lagere school. In diezelfde scholen waren er in 1979 29,5 % vreemdelingenkinderen met 1 jaar achterstand, 6,60 % met 2 jaar achterstand en 0,47 % met meer dan 2 jaar achterstand (3). We kunnen dus stellen dat voor het migrantenkind de lagere school, die men "basisschool" noemt omdat ze een basis is voor voortgezet onderwijs, het rangeersta-

tion is van zijn of haar toekomst in de maatschappij.

Uit het onderzoek van Trees Castelein blijkt dat de ouders dit beseffen en het rapport wordt dan ook steeds vlijtig nagezien (4).

Niettemin verzwijnt de hoop vlug. In Anderlecht lopen vreemde kinderen dubbel zoveel kans als Belgische om in het buitengewoon lager onderwijs ondergebracht te worden bij categorieën van klassen voor: lichtmentale stoornissen, taal-, spraak- en leerstoornissen,... (5). Vreemde kinderen zijn evenwel even intelligent als de Belgische; maar de psychologische tests zijn voor hen ongeschikt omdat ze hun gegevens ontleen aan de West-Europese cultuur. Dit stelt psycho-medische-sociale diensten en diensten van studie- en beroepsoriëntering in een ongunstig daglicht, want zij maken de individuele dossiers op. Bovendien bleek dat, bij het einde van de lagere school, van 100 migrantenjongens er 30 naar het lyceum gaan, 46 naar het technisch- of beroepsopleidend, dat er 14 werk zoeken en 10 nog niet weten hoe of wat. Bij de meisjes is dit respectievelijk 20, 57, 12 en 11.

Initiatieven

Al deze problemen werden vlug opgemerkt door leraars die in scholen werkten waar er veel migrantenkinderen zaten. Een bloeiende reeks partikuliere en semi-officiële initiatieven werden gelanceerd in de jaren '70. In en rond Genk startte in 1976 een intercultureel experiment waarbij Italianen, Turken en Grieken onder meer onderricht kregen in hun moedertaal en cultuur, gekombineerd met intensief Nederlands taalonderwijs. De tussentijdse evaluatierapporten zijn vrij lovend over de resultaten op het vlak van attitudes en schoolsukses, zowel bij Belgische als vreemde kinderen. Het Gentse Stedelijk Pedagogisch Centrum begon ermee in 1976. Het tutor-systeem, waarbij oudere leerlingen jongere leerlingen begeleiden gedurende enkele uren per week, werd op veelbelovende wijze uitprobeerd. Er werd ook gestart met overgangsklassen tussen kleuter- en lager onderwijs en schakelklassen tussen lager en secundair onderwijs. Het Antwerps Stedelijk Pedagogisch Centrum trachtte met exclusieve vreemdelingenklassen de taalontwikkeling te stimuleren en realiseerde een vlotte samenwerking tussen Turkse en Marokkaanse moeders en kleuterleiders.

Nieuwe activerende impulsen kwamen vanuit een heel andere hoek. Het categoriaal opbouwwerk, het buurtwerk, de sociale sektor en vrijwilligers begrepen vlug de vrij centrale rol van de school in de integratie. In Vilvoorde, Midden-Limburg, Borgerhout, Antwerpen-Kiel, Gent, Aalst, Brussel, Leuven,... zowat in elke concentratie regio bestaat er reeds één of andere vorm van naschoolse begeleiding (taallessen, huis-

werkklassen, enz.). Deze buitenschoolse opvang mag dan wel een oplapmiddel zijn, het is heus geen pleister op een houten been. De vorderingen die de kinderen hierdoor op de schoolbanken boeken, is zo sprekend, dat de naschoolse begeleiding een levend bewijs is voor de stelling dat de overheid schromelijk tekort geschoten heeft. Tenslotte moeten we ook de bijscholing vermelden. De Provinciale Onthaaldienst voor Gastarbeiders van Limburg zorgt voor de essentiële bijkomende vorming van de leraars. Het Centrum voor Buitenlandse Werknemers van Borgerhout is dit jaar aan zijn tweede vormingskursus toe. Een laatste reeks partikuliere initiatieven zijn ontsproten aan de basis. Talrijke Marokkaanse, Griekse en andere verenigingen richten voor hun landgenoten naschoolse moedertaallessen in. Waar er een moskee komt, rijst ook al vlug een koranschool op. Dat is toch wel een zware belastingsdruk voor het kind. In Beringen vraagt de Turkse gemeenschap een eigen Turkse school. Deze inspanningen tonen hoe sterk de eerste generatie gehecht is aan haar godsdienst en cultuur. De Marokkaanse ambassade heeft een privé-net van taalschooltjes, verspreid over het ganse land.

Kontrast

In fel contrast hiermee staan de bevestigingen van de Belgische overheid. Het ontwerp van een immigratiebeleid is in België sterk belemmerd doordat het het voorwerp is van zoveel ministeries. Voeg daar nog eens de onvoorspelbare conjunctuurschommelingen aan toe, de politieke onmondigheid van de gastarbeiders tegenover de invloed van sommige drukingsgroepen (Verbond van Belgische Ondernemingen, vakbonden enz.), plus de ideologische wisselingen op de onderwijsministerpost... en het wordt begrijpelijk waarom men zo lang gewacht heeft met het treffen van

passende integratie-bevorderende maatregelen. Hoe anders is het in Nederland, waar al jaren een discussie aan de gang is over een steekhoudende visie, waar in 1976 principieel gekozen werd voor bikultureel onderwijs aan alle buitenlanders en waar reeds interessante wetenschappelijke studies over de bilinguïstische tematiek op tafel liggen!

Integratief onderwijs:

de migrantenkinderen moeten zich volledig aanpassen aan de Belgische levensstijl. Hun taal en cultuur komen niet aan bod.

Parallel-onderwijs:

de migrantenkinderen moeten zich aanpassen. Ze krijgen vorming in eigen taal en cultuur, maar dit gebeurt buiten de lessen.

Bikultureel onderwijs:

de eigen taal en cultuur krijgen als vak een plaats in het programma voor de vreemde kinderen.

Interkultureel of multi-kultureel onderwijs:

de beide bevolkingsgroepen worden vermengd en men behandelt meerdere talen en culturen in het programma. Er wordt aandacht opgewekt voor dialoog en konflikt tussen de diverse culturen.

Hoeveel Belgische parlementairen zouden er het verschil kennen tussen assimilatie en integratie? En hoe komt het dat de islamleraars moeten worden aangesteld door zogenaamde "Bevoegde hoofden", van de Islamitische eredienst, terwijl deze titel onbestaande is in de islam, die geen hiërarchie kent (6).

Van rijkswege werden tot nu toe slechts 3 wettelijke mogelijkheden gecreëerd:

1. Sinds 1969 kan in de lagere scholen een leergang voor aanpassing aan de onderwijstaal georganiseerd worden gedurende 3 uur per week, als er minstens 10 vreemde of staatloze leerlingen zijn die de onderwijstaal onvol-

doende beheersen en die nog geen drie jaar lager onderwijs volgen (vastgelegd in het K.B. van 10 april 1975).

2. Kleuter- en lagere scholen met ten minste 50 % kinderen van migrantenarbeiders die de onderwijstaal niet machtig zijn krijgen supplementaire leerkrachten (Bijzonder Tijdelijk Kader) (K.B. van 16 augustus 1978). In 1979 werd de norm op 30 % gebracht.
3. Krachtens art. 4 van de wet van 20 februari 1978, houdende wijziging van de schoolwet van 29 mei 1959, moeten in het officieel onderwijs islamitische godsdienstlessen georganiseerd worden onder dezelfde voorwaarden als de andere lessen in godsdienst en moraal.

Deze 3 mogelijkheden van beperkte draagwijdte zijn aan kritiek onderhevig. Het "niet machtig zijn" van de onderwijstaal is onvoldoende geëxpliceerd en valt dus willekeurig te integreren. De drempel van 30 % is te hoog, want in scholen met 20 % migrantenkinderen zijn de taalproblemen onoverkomelijk met de huidige personeelsbezetting. Het B.T.K.-statuut heeft een dermate tijdelijk karakter, dat veel schoolhoofden van overladen Franstalige Brusselse scholen weigeren B.T.K.-ers aan te nemen. De aanwerving van islamleraars tenslotte, een zaak waarmee in 1975 de toenmalige Minister Decroo begonnen is, zit al jaren in het slop. Ofschon de islam principieel op het keuzeformulier moet staan, dat de ouders moeten invullen bij het begin van het jaar, is er bijna niemand voor handen die de islamgodsdienst op een treffelijke manier kan onderwijzen. Er zijn niet alleen weinig leraars die tegelijkertijd de koran kennen, de onderwijstaal (Nederlands) spreken en over een didactische bekwaamheid beschikken; er worden er ook geen opgeleid in België, noch in Marokko of Turkije. Met deze kwestie staat de specificiteit van het katholieke onderwijs op het spel: het staat de katholieke scholen vrij islamonderricht in te richten maar is dit niet tegenstrijdig met de bewering dat de opvoeding in katholieke scholen katholiek geïnspireerd is? De Turkse en Marokkaanse ambassades willen per se via de godsdienstlessen politiek opereren, zoals in Gent waar sommige migrantenouders niet toelaten dat hun kinderen deze lessen bijwonen. Kortom: deze zaak is een perfect voorbeeld van het eindeloos geklungel dat het onderwijsbeleid ten aanzien van migranten kenmerkt.

Moedertaal

Een ander probleem dat hangende is, betreft het inlassen van moedertaalonderricht (Italiaans, Turks,...) in de schoolprogramma's. Volgens richtlijnen van de E.E.G. moet België hierin voorzien tegen 1981. Het enige Vlaamse project dat dit legaal realiseert

bestaat bij wijze van experiment (Genk). Wie met moedertaalonderwijs wil beginnen, beschikt niet over een wettelijke basis. Wordt de behoefte ontkend of onredelijk geacht? Maar de Noord-Amerikaanse buitenlanders beschikken wel over privé-scholen in Waterloo en Watermaal-Bosvoorde, waar een schoolgeld geëist wordt van 100.000 tot 160.000 fr. per jaar. In Nederland werkten er in 1977 al 150 buitenlandse onderwijsconsulenten mee aan het bikultureel onderwijs.

Foto J.d.S.

Ik heb reeds gewezen op de omvangrijke tweede generatie. Deze jongeren worden in het secundair onderwijs op geen enkele manier opgevangen. Men moet nog starten van het nulpunt. Van integratie in het Vernieuwd Secundair Onderwijs is er nog geen sprake. Men kan echter niet beweren dat de overheid alles aan zijn beloop overlaat. Er wordt bv. niet toegelaten dat in de programma's zou worden afgeweken of dat in een school met voor 60 % migranten voor 60 % internationale geschiedenis aan bod komt. Wat de onderwijsinstanties ook in hun vaandel mogen schrijven op konferenties of in nota's, concreet gezien stuwt de hedendaagse Belgische school, bij gebrek aan materiële en humane middelen, het migrantenkind momenteel naar een volledige assimilatie, die erop gericht is zijn cultuur, taal en godsdienst prijs te geven. Deze gedwongen aanpassing is echter illusoir, want ze wordt systematisch teniet gedaan door buitenschoolse initiatieven, gettovorming en nationale verenigingen, die de eigen identiteit affirmeren.

In de eerstkomende jaren moet men hier weinig verandering verwachten. In 1965 werd de Nationale Adviesraad voor de Immigratie bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid veruimd. Deze raad richtte nochtans haar adviezen enkel aan de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, zodat deze adviezen enkel van economische en administratieve aard waren. Het was dan ook normaal dat de vertegenwoordiger van het Ministerie van Nationale Opvoeding nooit aanwezig was op de vergaderingen. Al die jaren werd in het onderwijs aan struisvogelpolitiek (assimilatie) gedaan. Nu sinds 1979 het onthaal van de migranten onder de bevoegdheid valt van het Staatssekreta-

riaat voor de Vlaamse Gemeenschap, zijn er nieuwe perspectieven geopend voor een globaal beleid met betrekking tot migranten, waarin ook onderwijs een plaats heeft: In de nabije toekomst zal er een interdepartementale commissie bij de Nederlandstalige Executieve geïnstalleerd worden (met onder meer een ambtenaar van het Ministerie van Nationale Opvoeding). De onthaalinstellingen en pedagogische centra, die zich reeds gegroepeerd hebben in een onderwijswerkgroep van het Vocom (Vlaams Overlegcomité Opbouwwerk Migratie), zouden inspraak hebben via een andere gespecialiseerde Commissie van Advies voor Migrantenkinderen, die bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur zou opgericht worden. Deze commissie zou tevens bestaan uit vertegenwoordigers van de vakbonden, de inrichtende machten en de ouders/gastarbeiders. Zij zou belast worden met gespecialiseerde studie en onderzoek, begeleiding en coördinatie van projecten en gefundeerd advies. Het ministerieel besluit dat deze commissie moet oprichten laat al jaren op zich wachten, niettegenstaande plechtige beloften van het ministerieel kabinet. Uit een laatste onderhoud met een kabinetsattaché zou het M.B. tegen eind dit jaar uitgevaardigd worden.

Machtsuitoefening kan worden gedefinieerd als het inperken van iemands gedragsalternatieven of het niet vergroten van dit aantal, waar dit mogelijk is. Een steevaste assimilatiepolitiek stelt de migrant aan dergelijke machtsuitoefening bloot. Alles laat blijken dat de traagheid van de overheid nog nefaster is, omdat ze de tweede generatie in een dubbelzinnige situatie dwingt die zij niet wil en haar keuzemogelijkheden ontnemt door het neerlaten van een mistgordijn.

Intussen neemt het aantal migrantenkinderen dat aan de onderwijskoers begint gestadig toe. In de huidige context, waarin veel onderwijsinstanties slechts vermijdingsreacties vertonen tegenover hun problemen, is het wijdverspreid frekwent schoolverzuim een spitsvondige tegenreactie van het kind tegenover de school.

Piet Naesens

- (1) R. Vandenbergh, *Didactiek lager onderwijs m.i.v. het voorbereidend onderwijs* (kursus), Leuven, Acco, 1973, p. 66.
- (2) L. Heyerick, *Arbeiderskinderen op school*. Onderwijskrant, 1979, n° 5, p. 22.
- (3) Dienst voor migranten (Vilvoorde), *Aktiviteitsverslag* 1979, p. 8.
- (4) T. Castelein, *Onderwijs-dossier m.b.t. gastarbeiderskinderen die basisonderwijs volgen in Vilvoorde*, Vilvoorde, 1977, p. 31.
- (5) J. Leman, *Acculturatie en etniciteit van Siciliaanse migranten in Brussel en Genk*. Kultuurleven, 1976, n° 9, p. 824.
- (6) Zie in Bareel, jaargang 1, nr. 1, 1978, het artikel "Perikelen rond de Islam in België" p. 5-7.

Foto J.d.S.

Buurtwerkers in Brussel praten over migranten

Naar aanleiding van verschillende prikkels van buitenaf zoals racistische uitspraken, voorstellen betreffende een vernieuwd O.C.G.B., enz. wensen de buurtwerkers niet langer hun ogen te sluiten voor de noodzakelijk te voeren discussie betreffende de verhouding buurtwerk-migrantenwerking. Daarom werd vanuit Brusselse Buurtwerken een werkgroep 'migrantenwerking' opgericht waarin elk buurthuis een buurtwerk(st)er kon afvaardigen. Op basis van ervaringen uit het verleden, toekomstverwachtingen, literatuur,... werd er gedurende een drietal maanden gepraat rond de relatie buurtwerk-migrantenwerking.

Deze tekst, die hiervan een weergave is, wil slechts een begin zijn. Heel wat vragen blijven nog onbeantwoord, vele discussies moeten nog op gang gebracht worden, meer mensen dienen hierin betrokken te worden (In dat kader hadden reeds twee ruimere informatie- en discussieavonden plaats rond meer specifieke problemen hieromtrent).

Opsplitsing

Onze beginvragen — tevens de aanleiding tot het vormen van onze werkgroep — blijven tenslotte ook onze eindvragen. Wanneer we stellen dat er een noodzakelijk verband tussen buurtwerk en migrantenwerking is, waaruit bestaat dan deze verhouding? Wat is specifiek voor het buurtwerk? Wat voor de migrantenwerking? En anderszijds: de spanning tussen de keuze "buurtwerk voor alle buurtbewoners" en "buurtwerk met specifieke aandacht voor de noden en behoeften van de migrante buurtbewoners" blijft steeds in de gesprekken aanwezig. Deze spanning geeft ons inziens aanleiding tot een verschillende aanpak van het buurthuis: ofwel streeft het een integrerende werking na waarin zowel autochtonen als migranten samen worden betrokken (cfr. typisch voor vb. buurthuis De Kassei), ofwel bouwt ze twee gelijkkopende werkingen uit, één ten aanzien van migranten en een andere ten aanzien van autochtonen, hierbij steeds zoekend naar linken en contacten tussen beiden.

Deze fundamentele, doch theoretische opsplitsing die de werking van het buurthuis veruiterlijkt, werd niet verder uitgediept omdat deze keuze dikwijls niet principieel kan gebeuren: een aantal omstandigheden (konkrete werksituatie van het buurthuis, visie van vrijgestelden en vrijwilligers, fase waarin een buurtwerk zich bevindt, ervaringen van migrante bewoners ten aanzien van Belgen en ten aanzien van het buurthuis...) dwingen niet zelden een pragmatische beslissing af. Daarom werd steeds de huidige buurtwerking als uitgangspunt gekozen om op basis daarvan de thematiek omtrent buitenlandse werknemers en de aanpak ten overstaan van hen, uit te werken.

Drie buurthuizen

Bekijken we om te beginnen de globale situatie in dit verband in drie buurthuizen te Brussel, gekoördineerd door Brusselse Buurtwerken:

Het "jongste" buurthuis, nl *buurthuis Molenbeek-Centrum*, koos bij de aanvang bewust niet voor specifieke migrantenactiviteiten: de situatie van de bevolking in de buurt, die vooral samengesteld is uit Belgische bejaarden en migranten, vraagt reeds dermate veel aandacht zodat dit buurthuis prioritaire trachtte te werken in functie van een opnieuw integreren van de Belgische bevolking in de buurt. Vandaag de dag echter, komt de vraag "welke functie heeft het buurthuis ten aanzien van migrante buurtbewoners?" opnieuw in het middelpunt te staan: er worden contacten gelegd met migrantenorganisaties in de buurt, het buurthuis helpt met het zoeken van infrastructuur voor een groep migrantenvrouwen, e.d.m.

Voor *buurthuis Noordwijk* ligt de situatie duidelijk anders: n.a.v. de vraag van migranten naar bepaalde activiteiten, ontstond de werking van dit buurthuis. In de loop der jaren breidde zij haar werkterrein uit naar Belgische bejaarden, kinderen. De werking met migranten bestaat hier vooral in de organisatie van praktische kursussen: taallessen, kook- en naaikursussen, een medische cursus... Aan de hand van deze activiteiten tracht men algemene thema's dieper te behandelen en op deze manier aan "vormingswerk" te doen.

Buurthuis De Kassei, eveneens gelegen in de Noordwijk, werkt eerder op territoriale basis: een concreet aangevoeld probleem in de buurt, i.v.m. leef- en woonbaarheid van de omgeving, wordt aangepakt met alle betrokkenen, waaronder ook migranten.

Activiteiten

Uit onze ervaringen, bundelen we enkele mogelijke aanknopingspunten voor het betrekken van migranten bij de buurtwerking. Het wordt een opsomming die ons inziens voor zichzelf spreekt:

- een feest in de buurt: buurtfeest, Marokkaans etentje...
- thema's die in direct verband staan met financiële kwesties: bv. informatieavonden rond invullen van belastingbrieven.
- individuele dienstverlening, juridische permanenties.
- een degelijke uitbouw van de ont-haal- en instuif-functie van het buurthuis.
- kollektieve problemen in de buurt, vooral met betrekking tot de directe leef- en woonbaarheid in de buurt (afbraak, verkrotting, invalsweg...).
- andere zeer konkrete noden van de buurtbewoners zoals bv. de opvang van kinderen tijdens vakantiedagen.
- het aanbieden van infrastructuur, technische hulpmiddelen voor specifieke migrantenactiviteiten, voor eigen migrantenorganisaties op wijkniveau.

Kortom, de dagelijkse problemen, de konkrete vragen en behoeften van de migranten zelf, die via gesprekken met sleutelfiguren, met elk van hen gevoerd worden, moeten de buurtwerkers/vrijwilligers gevoelig kunnen maken ze om te zetten in activiteiten.

Moeilijkheden + oplossing

Vertrekkend van de dagelijkse werking van voornoemde buurthuizen, sommen we hier die punten op die ons inziens belangrijk zijn in de aanpak ten aanzien van migranten: ervaringen wezen immers uit dat deze punten in het verleden gemakkelijk aanleiding gaven tot moeilijkheden.

Vooral bij migranten uit Islamlanden wordt het rollenpatroon tussen man en vrouw en de machtsverhouding in het gezin strikt en volgens onze normen, eng konservatief gehanteerd: in een buurtwerking kan dit spanningen te weeg brengen. Migrantenvrouwen krijgen bijvoorbeeld niet de gelegenheid het buurthuis te betreden wanneer er op hetzelfde moment een klusjeskursus voor mannen doorgaat.

Een strikte uurregeling, degelijke afspraken en gesprekken met migrantenmannen,... kortom een weloverwogen organisatie, gesteund door een grondige kennis en respect voor deze kulturen, kunnen ertoe bijdragen de hinderpalen zoveel mogelijk weg te werken.

De verschillen tussen verscheidenen nationaliteiten bij de migranten, zelfs het verschil in streekafkomst, eisen bijzondere aandacht, vb. alfabetisatie van Turken en Marokkanen samen blijkt niet efficiënt te zijn: Turken kennen over het algemeen ons alfabet, Marokkanen spreken vlotter Frans...

vervolg op p. 21

Dossier

Migrantenvrouw in groep en Belgische vrouwenbeweging

Foto J.d.S.

Dit dossier bestaat uit twee delen: Eerst wordt de bedoeling van de verschillende migrantenvrouwengroepen naar voren gebracht. Hoe staan de doelstellingen op papier en wat gebeurt er in de praktijk? Verder een lijst met adressen en een woordje meer over een Marokkaanse vrouwenvereniging. In het tweede deel wordt nagegaan hoe de Belgische vrouwenbeweging staat tegenover de migrantenvrouw. Hierbij een interview met een verantwoordelijke van het Brusselse Vluchthuis.

Samenstelling Monique de Jonge, Kristien Vermeersch, Tin Wouters

Migrantenvrouwengroepen

In wijken waar een groot aantal Turkse en Marokkaanse migranten wonen ontstaan soms groepen van migranten vrouwen. De meeste van deze groepen hebben volgende activiteiten: naailessen, taallessen, kooklessen; verder krijgen de vrouwen informatie in verband met de rechten van de vrouw, sociale zekerheid, gezondheidszorg, enz. De bedoeling van deze activiteiten is niet dat de migrantenvrouw een betere huisvrouw wordt, maar wel dat ze inzicht verwerft in haar situatie en samen met andere vrouwen tot zelf-organisatie komt om voor hun eigen belangen op te komen. Brussel kent een tiental van deze groepen. Maar ook in Vilvoorde en Halle, waar een concentratie van migranten bestaat, is er een vrouwengroep, evenals in Antwerpen, Borgerhout, Lier, Berchem, Mechelen, Gent en Sint-Niklaas.

In Limburg organiseren o.a. het P.O.G. (Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders) en het L.O.C.O.M. (Limburgs Onthaalcomité Opbouwwerk Migratie) een werking met vrouwen.

Een deel van deze groepen ontstond vanuit een Belgische vereniging of instelling, bvb. vanuit een buurtwerk, een migrantencentrum, een vrouwengroep, enz.

Andere groepen zijn ontstaan vanuit vreemdelingenverenigingen. Sommige groepen werken enkel met vrijwilligsters, anderen met vrijgestelden.

Foto J.d.S.

O Mijn Musulmaanse Zuster(*)

Gevangenen in onze huizen en omgeven door een muur die ons verhindert deel te nemen aan de geschiedenis van de moderne wereld, de muur van onwetendheid van valse waarden en ideeën die ons gevangen houdt in de bodem van onszelf.

Men heeft ons verstikt met wetten en plichten. Gekoloniseerd door de man, de almachtige heerser heeft men ons altijd beschouwd als zijn aanhangsel.

Laten we de rug keren naar deze oude huizen en dit in elkaar stortend verleden. Laten we dus lopen, lopen en om ons heen kijken, onze ogen openen, die God ons heeft gegeven de dag van onze geboorte.

De wereld is ook van ons. Samen zullen we doen wat we voelen. Wij zullen alle deuren inbeuken.

(*) Deze tekst werd door een aantal migrantenvrouwen uit een boek overgeschreven en opgehangen in het lokaal waar ze naailessen volgen.

moeten bepalen en hen laten inzien dat ze slechts verandering kunnen brengen in hun situatie als ze tot handelen komen samen met anderen". Het belangrijkste hierbij is niet zozeer het achterblijven in kansen zo vlug mogelijk in te halen, als wel dat de groep migrantenvrouwen langs bewustwording maximale kansen tot zelfontplooiing krijgen. En hiertoe zijn tussendoelen nodig,

Op papier

Het ontstaan van deze migrantenvrouwengroepen is het gevolg van de onderdrukking van de Musulmaanse vrouw. Een onderdrukking die in het thuisland o.a. in stand wordt gehouden door de volledig gescheiden leefwerelden van mannen en vrouwen. Hier echter is de geïmmigreerde Musulmaanse zelfs gescheiden van deze vrouwenwereld en staat ze helemaal alleen. Als zij dan naar de activiteiten van een vrouwengroep komt is het wel om iets bij te leren, maar vooral om dat samen met andere vrouwen te doen. Ze ontmoet er landgenoten waarmee ze kan lachen, praten, en... er bestaat een belangstelling voor elkaars situatie. Door middel van dit onderling contact worden vaardigheden aangeleerd waarmee de vrouw voor zichzelf kan opkomen. Want dat is de uiteindelijke bedoeling van deze groepen en hiervoor zijn een aantal vaardigheden vereist als het spreken van de taal van het gastland, het kennen van eigen rechten, enz. Door samen te komen, te praten en te

diskussieren, ontdekken de vrouwen dat vele problemen waarmee ze zitten, geen individuele problemen zijn, maar dat ook de anderen daarmee geconfronteerd worden. Ze gaan inzien dat het kollektieve problemen zijn waarvoor ze samen oplossingen kunnen zoeken. Vb. tijdens een bijeenkomst waarop juridische informatie werd gegeven, kwamen de vrouwen tot de ontdekking dat het probleem van de overbrenging van kinderen uit een eerste huwelijk in Marokko geen individueel probleem was, maar een moeilijkheid waarmee reeds verschillende vrouwen kennis maakten. Hoewel de werkwijze van de verschillende groepen niet altijd dezelfde is, blijken de doelstellingen toch grosso modo gelijk te zijn. Op papier luiden ze als volgt: "Langs bewustwording van de vrouwen veranderingsprocessen in de samenleving en in hun situatie tewee brengen", en "Langs vorming en bewustwording de vrouwen inzicht in hun eigen situatie doen krijgen", "Hen ervan overtuigen dat ze zelf hun situatie

zoals diverse cursussen, okkasionele ontmoetingen en vooral, relaties tussen de migrantenvrouwen onderling.

Werkling

De manier waarop de doelstellingen in praktijk worden gebracht verschilt wel van groep tot groep.

Bij enkelen bepalen werkelijk de doelstellingen de aanpak, maar bij andere groepen staan de doelstellingen wel op papier doch in de realiteit blijken ze zo verengd dat ze niet meer bewust in de werking zijn ingeschakeld.

Vb. In bepaalde groepen betekenen taallessen het aanleren van een taal, zonder meer. Bij andere groepen echter leert men de taal d.m.v. het behandelen van concrete informatieve onderwerpen die tot nadenken en discussies aanzetten.

Wel dient hierbij opgemerkt dat men niet zomaar alle activiteiten van de diverse groepen onderling kan vergelijken, gezien de situatie van de betrokken migrantenvrouwen niet in alle groepen dezelfde is. Zo is bvb. een taalles voor analfabete vrouwen zeer verschillend van een taalles voor vrouwen die reeds lezen en schrijven kunnen.

Ook is de relatie, verantwoordelijke van de groep — migrantenvrouwen van het grootste belang om een goede werking te hebben:

"Het is vrijwel nooit mogelijk deze activiteiten zomaar te organiseren; er zal aan een aantal voorwaarden moeten worden voldaan. Belangrijk is het persoonlijk contact met de vrouw en haar gezin. Eigenlijk kun je nooit "alleen maar" taallessen geven, je zult ook tijd moeten besteden aan huisbezoeken en praktische hulpverlening. Hierdoor kan een vertrouwensrelatie met de vrouw en met haar gezin ontstaan" (1).

Deskundigen en vrijwilligsters

Er kunnen deskundigen ingeschakeld worden voor bepaalde activiteiten, zoals een advokaat voor juridische informatie, een dokter of verpleegster bij gezondheidszorg, enz. Het voordeel hiervan is dat de verantwoordelijke van de groep niet alles zelf hoeft te weten, en dat de gegeven informatie juist is. Het is een taakverlichting van de verantwoordelijke en maakt een betere uitbouw van de activiteiten mogelijk. In zowat alle groepen wordt beroep gedaan op vrijwilligsters; op Belgische of buitenlandse vrouwen. Uiteraard poogt men vooral migranten-vrijwilligsters aan te trekken; zij komen uit hetzelfde samenlevingsverband als de bereikte of beoogde groep vrouwen, kennen hun taal en cultuur. Vandaar dat alvast één van de initiatieven startte met een vorming van migrantenvrijwilligsters om enerzijds als vrijwilligster functioneel mee te werken, en anderzijds zelf een groep te kunnen starten en begeleiden.

Foto J.d.S.

Men zegt "Immigratie" en men denkt in het mannelijk aan de term "gastarbeiders". Men zegt ook "de vrouw van de migrant, migrantenvrouw". Aldus komt de eigen persoonlijkheid van de geïmmigreerde vrouw zelden naar voren (*).

(*) Service Social des Etrangers, Tentative d'approche de la situation de la femme immigrée, p. 1

Emancipatie

Het werken met migrantenvrouwen houdt het geloof in de emancipatie van de vrouw in. Hoe kunnen migrantenvrouwen immers opkomen voor verandering van hun situatie, als de groepsverantwoordelijke blijft verklaren dat de onderdrukking van de Musulmaanse vrouw nu eenmaal tot haar cultuur behoort. Of deze emancipatiegedachte al dan niet in de werking wordt ingeschakeld, hangt grotendeels af van de verantwoordelijke en de wijze waarop zij bvb. reageert op wat de vrouwen vertellen. Want migrantenvrouwen spreken niet over "emancipatie" en "integratie", maar wel over hun problemen thuis, over het werk dat ze niet kunnen krijgen of waarin ze zich uitgebuit voelen, over zichzelf en hun toekomst...

Belangrijk is ook dat de begeleider belooft in de mogelijkheden van de vrouwen. Nog al te vaak is ze bang om bepaalde activiteiten op te zetten, uit vrees te hard van stapel te lopen, vrouwen te verliezen, enz. Inderdaad moet een werking goed overwogen worden, maar men moet ook risico's durven nemen, reacties uitlokken. Vb. Men kan een romantische film draaien met happy end en alle vrouwen zullen het erover eens zijn dat het een mooie film was... Maar men kan ook een andere film kiezen die de harde realiteit van hun situatie weergeeft. Daarna moet erover gepraat worden, zodat de vrouwen die geraakt en ge-

schokt zijn, dit kunnen verwerken en inzicht verwerven, waardoor ze weer een stap zetten naar bewustwording. Ook al verklaren de verantwoordelijken van de meeste groepen dat de activiteiten slechts georganiseerd worden vanuit de vraag van de migrantenvrouwen, is het tot nog toe vaak zo dat het toch de begeleider is die de activiteiten volledig voorbereidt, het materiaal uitzoekt of opstelt. De vraag rijst dan wel in welke mate de migrantenvrouwen inbreng hebben in de groep... Want, is het zelf organiseren van activiteiten niet een heel belangrijke stap naar bewustwording?

De geëmancipeerde migrantenvrouwen kunnen een heel belangrijke rol spelen in de bewustwording van hun zusters. "L'Association des Femmes Marocaines" in Brussel is hier een voorbeeld van (zie p. 12). Initiatieven, waarbij migrantenvrouwen zich organiseren, zouden gesteund en gestimuleerd moeten worden, zonder dat hun zelfstandigheid in het gedrang komt. Want, om werkelijk iets aan de situatie van hun onderdrukking als arbeidster, migrante en vrouw, te doen, is de organisatie van de migrantenvrouwen essentieel. Hierbij zouden zij gesteund moeten worden door de Belgische- en de vrouwenbeweging in het moederland. Dit om samen met de arbeidersbeweging de structuren te veranderen van een maatschappij waarin zij op drie niveau's wordt uitgebuit.

Adressen van migrantenvrouwengroepen

Brabant

Association des Femmes Marocaines en Belgique Gallaitstraat 76 1030 Brussel	Hoogstraat 135 1000 Brussel	1050 Brussel
Groupe des Femmes Immigrées Groenstraat 168 1030 Brussel	NADI Dethystraat 32 1060 Brussel	Centrum voor Migranten Mechelsestraat 9 1800 Vilvoorde
La Porte Ouverte Van Meyelstraat 35 Brussel	Maison des Femmes Steenweg op Bergen 243 1040 Brussel	Centrum voor Menswelzijn Dekenstraat 3 1500 Halle
Buurtwerk Oude Markt Blaesstraat 120 1000 Brussel	Centre de Formation pour Femmes Immigrées Gaucheretstraat 82 1000 Brussel	Vrouwengroepen georganiseerd door Vie Feminine, Poststraat 111 1030 Brussel in: Vorst (Marokkaans) Schaarbeek (Turks) St.-Joost (Marokkaans) Molenbeek (Marokkaans)
Caria-F	Soriedad Hispano-Belga Huidevetterstraat 146	

Antwerpen

YMCA Paleisstraat 41 2000 Antwerpen	Leopold 3 laan 3 2500 Lier	Nokerstraat 8 2800 Mechelen
Vereniging Turkse Arbeiders Antwerpen en Omgeving Dendermondestraat 34 2000 Antwerpen	Centrum Buitenlandse Arbeidersgezinnen St. Bernardussteenweg 179 2020 Antwerpen - Kiel	Buurtwerk Posthof Daenenstraat 14 2600 Berchem
Telegroep Lier	Onthaal en Solidariteit	Vrouwenwerking Borgerhout Gen. Eisenhowerlei 49 Borgerhout 2200

Oost-Vlaanderen

Dekenale Werkgroep Gastarbeiders Baanslanstraat 38 2700 St. Niklaas	Centrum voor Migranten Aarschotstraat 7 2700 St. Niklaas
---	--

Limburg

Buurtwerk Steenveld - Koersel Koerselsteenweg 192 3560 Beringen	Vrouwengroepen, georganiseerd door P.O.G., Thonissenlaan 19 3500 Hasselt in:	Genk - Winterslag - Waterschei en Sledderlo, Koersel - Steenveld, Lanklaar
---	--	--

Association des Femmes Marocaines

Vermits Marokkaanse vrouwen meestal niet naar verenigingen gaan waar mannen komen, was er nood aan een eigen vrouwenorganisatie. Een taal Marokkaanse vrouwen startten daarom een drietal jaar geleden in het Brusselse Franstalige vrouwenhuis met de Association des Femmes Marocaines de Belgique. Later kregen ze van de adviesraad voor vreemdelingen van St.-Joost-Ten-Node een lokaal in de Kruidtuinstraat. Sinds kort zijn ze gehuisvest in de Gallaitstraat 76, 1030 Brussel.

De groep wordt gesubsidieerd door de Brusselse agglomeratieraad. Er worden verschillende activiteiten georganiseerd zoals o.a. taallessen, naallessen en seminaries, rond verschillende thema's. Zo waren er reeds seminaries rond bvb. "de vrouw doorheen de loop van de geschiedenis", "gezondheidszorg". Regelmatig wordt er ook een "vrije" namiddag ingelast met een etentje of een feest.

De taal- en andere lessen liggen in de interessesfeer van de vrouwen en gaan in op hun dagelijkse ervaringen. Zo leert men bvb. tijdens de Franse les hoe de metro te gebruiken, wat als je naar de dokter gaat: men leert de Franse benamingen voor de lichaamsdelen en ziekten kennen enz.

Bij de taallessen Arabisch leren de vrouwen bvb. iets over de geschiedenis en aardrijkskunde van Marokko. L'Association vindt het belangrijk dat de vrouwen duidelijk weten dat de activiteiten gericht zijn op het bewustworden van de vrouw. Het migratienomeen wordt verduidelijkt, maar steeds vanuit de alledaagse ervaring. Al deze activiteiten worden gegeven door Marokkaanse vrouwen of meisjes. De vrouwen die naar de Association komen, zijn vooral vrouwen uit de buurt. Het zijn Marokkaanse huisvrouwen die niet de kans kregen te studeren. Ze komen om dingen te leren, om andere vrouwen te ontmoeten of om de tijd te verdrijven.

(1) N.C.B., Werken met Turkse en Marokkaanse vrouwen, Utrecht, 1979, 64 pp., op. cit. p. 44.

De Belgische vrouwenbeweging t.a.v. migrantenvrouwen

Vandaag bestaan er verschillende Nederlandstalige vrouwengroepen in België. Hoewel zij zich allen op vrouwen richten, hebben zij zeer verschillende doelstellingen, organisatievormen, enz.

Welke houding nemen deze verschillende groepen aan t.a.v. migrantenvrouwen?

Fem-soc-groepen

De fem-soc-groepen, ofwel feministisch-socialistische groepen, zijn ontstaan uit de tweede feministische golf in de jaren 60-70. Zij gaan ervan uit dat het de vrouwen zelf zijn die de strijd rond hun eisen op gang moeten brengen, en vanuit een anti-kapitalistische maatschappij-opvatting willen zij tot een linkse vrouwen eenheid en -aktie komen.

Vanuit dit perspectief willen zij actie-initiatieven nemen die een stimulans zullen zijn voor de strijd van de ganse vrouwenbeweging en van de arbeidersbeweging. Zij stellen ook dat de vrouwenbeweging in haar strijd moet kunnen rekenen op de solidariteit van de arbeidersbeweging. De arbeidersklasse is immers de kracht in de kapitalistische maatschappij die verandering kan afdwingen.

Eisen waarrond de fem-soc groepen actie voeren zijn o.a.: abortus uit het strafrecht — de vrouw beslist; gelijk loon voor gelijk werk: toepassing van CAO 25; toepassing van de wet op de gelijke behandeling van man en vrouw in het arbeidsproces; goede en goedkope kinderopvang bereikbaar voor iedereen; geen diskriminatie van de werkloze vrouw, enz.

Volgende groepen kunnen onder de noemer fem-soc worden ondergebracht:

Dolle Mina, E.R.A. (Emancipatie door Raad en Actie), E.V.A. (Emancipatie Vrouwen Aalst), Fem-soc-Leuven, Fem-soc Kortrijk, Fem-soc Mechelen, GROV (Groep Rooie Vrouwen), Linkse Vrouwen Brugge, Rooie Rok, Rode Marianne, LEF-werkgroep Lokeren (Links en Feministisch), LEF-kollektief Gent. Deze groepen hebben geen werking naar migrantenvrouwen toe. Hun activiteiten richten zich niet op de leefwereld van de traditionele Musulmaanse vrouw, maar vnl. op de westerse, reeds geëmancipeerde — doorgaans werkende of studerende — vrouw. Zij vormen een voorhoede in de vrouwenbeweging.

Sociaal-kulturele vrouwenorganisaties

Deze groepen groeiden uit de eerste feministische golf van het begin van de 20ste eeuw. Ze hebben duidelijk verschillende doelstellingen, te verklaren vanuit hun historiek. Aanvankelijk priemeerde niet zozeer de vrouwenproblematiek, maar vooral maatschappelijke

wen in contact komen stemmen al dan niet hun werking af op migrantenvrouwen. Wanneer er werkelijk wat gebeurt naar migrantenvrouwen toe, is dit te wijten aan enkele personen die er — meestal op vrijwillige basis — werkzaam zijn.

Binnen de K.A.V., de S.V.V. en de C.M.B.V. gebeurt er nationaal niets

Foto J.d.S.

belangen, waarvoor eveneens werd geijverd in geestesverwante organisaties (vb. K.A.V.-K.W.B.).

Daarom zijn zowel hun publiek, hun werkwijze alsook hun organisatievorm anders dan bij de fem-soc groepen. Het zijn sociaal-kulturele organisaties die vormingswerk met vrouwen doen. Doorgaans zijn ze nationaal georganiseerd en werken ze met plaatselijke afdelingen.

In Vlaanderen vinden we volgende sociaal-kulturele vrouwenorganisaties: C.M.B.V. (Christelijke Middenstandsen Burgervrouwen), K.A.V. (Katholieke Arbeidersvrouwen), F.V.V. (Federatie van Vlaamse Vrouwengroepen), K.V.L.V. (Katholiek Vormingswerk voor Landelijke Vrouwen), S.V.V. (Socialistische Vooruitziende Vrouwen), en de Socio-Culturele Vereniging van Vlaamse Liberale Vrouwen.

Uit contacten met verschillende Vlaamse sociaal-kulturele organisaties blijkt dat er binnen deze organisaties op nationaal vlak geen beleid bestaat inzake migrantenvrouwen. De plaatselijke afdelingen die met migrantenvrou-

voor migrantenvrouwen, en plaatselijk gebeurt er hier en daar wat (vooral in Limburg). Binnen de Socio-Culturele Vereniging van Vlaamse Liberale Vrouwen wordt, zowel nationaal als plaatselijk, geen aandacht besteed aan migrantenvrouwen.

Bij wijze van voorbeeld kunnen we de activiteiten van de K.A.V. in verband met migrantenvrouwen wat nader toelichten.

De gegevens werden verkregen van een medewerkster van K.A.V.-nationaal.

Van onderuit

Binnen de K.A.V. bestaat dus geen specifieke werking voor migrantenvrouwen. Wel zijn er een paar plaatselijke afdelingen die daarrond werken. Koncreet houdt dit in: materiële dienstverlening aan groepen van migrantenvrouwen, zoals uitleen van materiaal, gebruik van lokalen, enz. Dit gebeurt vooral in Limburg, waar ook afdelingen zijn die migrantenvrouwen onder hun leden tellen, en wel Zuid-Europese vrouwen (Italiaanse, Spaanse,...). Deze

hebben de Belgische cultuur meestal overgenomen. De cultuurverschillen zijn hier overigens niet zo groot als wel het geval is met de cultuur van de islamlanden.

Hier en daar zijn ook groepen migrantenvrouwen die een eigen K.A.V.-werking hebben ontwikkeld. Groepen met eigen kern- en bestuursleden. Zij nemen ook deel aan bepaalde activiteiten van de "gewone" plaatselijke K.A.V., om aldus een zekere band te bewaren. (Vb. de Italiaanse K.A.V. te Zwartberg). Deze afzonderlijke werkingen van migrantenvrouwen ziet de K.A.V.-nationaal als voorlopig, omdat dit, aldus de medewerkster K.A.V.-nationaal, de integratie zeker niet bevordert. Alvorens K.A.V.-nationaal iets specifiek zal opzetten voor migrantenvrouwen, moet er eerst van onderuit, van de leden, een vraag komen, aldus de medewerkster van K.A.V.-nationaal. Die "vraag van de leden" moet eerst naar de plaatselijke afdeling, dan naar de gewestelijke afdeling, vervolgens naar het verbond om uiteindelijk bij K.A.V.-nationaal te belanden... Zolang die vraag er niet is, zal de K.A.V. haar activiteiten in verband met migrantenvrouwen niet uitbreiden.

Tot nu toe beperkten de activiteiten inzake migrantenvrouwen zich dan ook tot het publiceren van een 2-tal artikels over de vrouw in de 3de wereld in het K.A.V.-ledenblad "Vrouw en Wereld". Een programmapunt voor 1980 was meer aandacht te besteden in het ledenblad, aan de vrouw in de 3de wereld, waaronder ook de migrantenvrouw...

Kloof

Volgens K.A.V.-nationaal gaapt er een kloof tussen de doelstellingen van de organisatie en haar leden enerzijds, en de migrantenvrouw anderzijds. K.A.V., als sociaal-kulturele organisatie, heeft vormingswerk met arbeidersvrouwen tot doel. Nu zijn migrantenvrouwen wel arbeidersvrouwen, maar, de Belgische vrijwilligsters die plaatselijke afdelingen leiden zijn niet opgeleid om te werken met deze migrantenvrouwen; de taal vormt hierin een grote barrière en ook de cultuurverschillen, kleding, voeding e.d. bemoeilijken een werking. Volgens de medewerkster van K.A.V.-nationaal heeft de organisatie wel een taak t.a.v. de tweede generatie, omdat deze reeds voor een deel "gesocialiseerd" is en de kloof tussen Belgische vrouwen en de vrouwen van de tweede generatie aldus minder groot is.

Hoe zij deze zaak zien is niet duidelijk, maar het staat vast dat eerst de leden zelf gesensibiliseerd moeten worden. Tot nog toe blijken de leden over het algemeen geen anti-migrantenhouding aan te nemen.

Zo'n houding komt soms voor in de vakbonden, bij de gesyndiceerden. Zij komen in hun arbeidssituatie meer in contact met gastarbeiders en zien deze dan wel eens als hun concurrenten. De

kontakten tussen Belgische en migrantenvrouwen zijn echter van een andere aard; zij zien elkaar vooral in de winkel, op de raadpleging voor zuigelingen, enz... Ze zien elkaar dus als huisvrouwen, als moeders, en niet zo zeer als concurrenten op de arbeidsmarkt. Het is ook zo dat, naargelang de streek, deze houding verschillend kan zijn; zo is er bvb. meer contact tussen Belgische vrouwen en migrantenvrouwen in Limburg dan in West-Vlaanderen, en staat de Westvlaamse vrouw daardoor anders t.a.v. de migrantenvrouw.

Raadpleging voor zuigelingen

De plaatselijke raadplegingen voor zuigelingen worden opgezet door vrou-

Foto J.d.S.

wenorganisaties, maar staan onder controle van het N.W.K. (Nationaal Werk voor Kinderwelzijn). Binnen het kader van deze raadplegingen probeert men de migrantenvrouwen zo goed en zo kwaad mogelijk te helpen; soms met behulp van tolken, maar dezen vallen nogal duur uit. Daarom eist K.A.V. van het Ministerie van Nederlandse Cultuur de aanwerving van tolken voor de raadplegingen voor zuigelingen. Er bestaan kontakten tussen gezins-hulpsters van K.A.V. en migrantengezinnen. Uit de ervaringen blijkt echter dat slechts weinig gezinshulpsters geschikt zijn om migrantengezinnen hulp te bieden, omdat hiervoor een boel achtergrondinformatie nodig is, en de mogelijkheid om migrantenvrouwen te begrijpen.

Thema-actie- en overleggroepen

Deze groepen benadrukken een bepaald

aspect van de vrouwenproblematiek, ofwel werken ze aan overleg tussen verschillende vrouwengroepen.

Groepen die onder deze noemer vallen zijn:

AMADA-Vrouwenkomitee, RAL-Vrouwenkomitee, Coöperatieve Vrouwenbeweging, Gelijk loon voor gelijk werk, Open Deur (Economische emancipatie van de werkende vrouw), P.A.G. (Pluralistische Actiegroepen voor Gelijke rechten voor vrouw en man), Nationale Vrouwenraad van België, Vrouwenoverlegkomitee (V.O.K.), Internationale Gezondheidsstichting (Vrouwen in de overgang), Vrouwen-centrum voor problemen menopauze, ATTHIS (Lesbische feministische maat-

schappijkritische groep), SAPHO (Homofiele vrouwen werkgroep), C.C.L.V. (Coördinatiecomité Lesbische Vrouwen), Mytilene (Homofiele Vrouwenwerkgroep voor Limburg en de Kempen), Homofiele werkgroep Brugge (Timas), Liever Eva (Homofiele Vrouwenwerkgroep), Liever Heks (Links Lesbies Collectief), V.F.P. (Vereniging Feministische Partij), Vrouwenvereniging voor Vrede en Welvaart, Abortuskomitees Vlaanderen, Plura, Vrouwen in de film, S.O.S.-Verkrachting.

Wat deze groepen betreft, kunnen we verwijzen naar wat werd gezegd t.a.v. de fem-soc groepen.

Slechts enkele van deze groepen hebben kontakten met migrantenvrouwen en deze zijn dan nog miniem.

Zo heeft de Coöperatieve Vrouwenbeweging — nu zowat een verbruikersorganisatie — sporadisch kontakten met migrantenvrouwen. Zij schrapten o.m. de woorden "Belg zijn" uit hun statu-

ten, zodat ook buitenlandse vrouwen kunnen meewerken of beroep op hen doen. Maar, vermits hun verbruikersinformatie uitsluitend in het Nederlands is opgesteld, worden weinig migrantenvrouwen bereikt. De Coöperatieve Vrouwenbeweging verwerpt migrantenvrouwen niet, maar doet dus ook niets om ze bij de werking te betrekken.

Vrouwengroepen binnen politieke partijen en vakbonden

Deze groepen proberen langs politieke en syndikale weg hun eisen kenbaar te maken.

Zo bestaan binnen de politieke partijen: K.P.B. - vrouwenkommissie (Kommunistische Partij België)

S.P. - vrouwen (Socialistische Partij)

Vereniging van P.V.V.-vrouwen (Partij voor Vrijheid en Vooruitgang)

Vrouw en Maatschappij (C.V.P.) (Christelijke Volkspartij).

Binnen de vakbonden vinden we de A.B.V.V.-vrouwenkommissie en de Syndikale Dienst voor vrouwen binnen het A.C.V.

Deze groepen besteden niet veel meer aandacht aan migrantenvrouwen dan de andere vrouwengroepen. Vrouw en Maatschappij (C.V.P.) vertelde dat er nationaal geen standpunten werden ingenomen inzake migrantenvrouwen.

Eigenlijk zijn ze niet bezig "met die zaken".

De S.P.-vrouwen zijn zopas van start gegaan met een stuurgroep "vrouwen", maar deze staat nog niet op punt.

Er moet nog beslist worden of de vrouwengroep binnen of buiten de partij zal werken. Wat migrantenvrouwen betreft gebeurt er niets; er werden hier ook geen standpunten over ingenomen. De Vereniging van P.V.V.-vrouwen van haar kant houdt zich ook niet bezig met migrantenvrouwen.

Ook de Vrouwenkommissie van de K.P.B. heeft geen specifieke werking inzake migrantenvrouwen; wel worden door de partij standpunten ingenomen t.a.v. gastarbeid, die uiteraard ook voor de migrantenvrouwen gelden (vb. pro "stemrecht '82").

Wat de vrouwengroepen binnen de vakbonden betreft doet zich dezelfde situatie voor.

De A.B.V.V.-vrouwenkommissie vindt dat Belgische vrouwen zelf reeds problemen genoeg hebben. Ze werken niet rond de situatie van migrantenvrouwen. Hier en daar werken wel migrantenvrouwen mee, maar dit zijn vrouwen die hier geboren werden, Nederlands praten, een opleiding volgden, enz. Ze zijn aangeworven als werknemers binnen de vrouwenkommissie, maar werken daar niet rond de problemen van migrantenvrouwen.

Hier wordt gesteld dat de taalverschillen het moeilijk maken om migrantenvrouwen te bereiken. Wat de A.C.V.-Syndikale dienst voor Vrouwen betreft, kan een parallel getrokken worden met de A.B.V.V.-vrouwenkommissie.

Foto J.d.S.

wen daar in 't algemeen niet naartoe. De georganiseerde activiteiten zijn niet op hen gericht, en ook hier speelt de taal een barrière.

Vluchthuizen voor mishandelde vrouwen

Een groot aantal migrantenvrouwen doet er beroep op. Zij komen er meestal terecht via politie, sociale werkers, enz... (zie interview: migrantenvrouwen in Brussels vluchthuis).

Samengevat kan men dus zeggen dat er binnen de Vlaamse Vrouwengroepen weinig of niets gebeurt naar migrantenvrouwen toe. Enerzijds is dit te wijten aan het feit dat migrantenvrouwen moeilijk te bereiken zijn, o.a. omwille van de taal (Nederlandstalige vrouwengroepen staan nog verder van migrantenvrouwen af dan Franstalige groepen). Anderzijds is dit te wijten aan een gebrek aan interesse bij de vrouwengroepen voor de situatie van migrantenvrouw.

Franstalige vrouwenbeweging

Hierbij dient opgemerkt dat de situatie langs Franstalige kant anders ligt. Zoals bvb. in Brussel leeft er bij Franse vrouwengroepen wel interesse voor de situatie van migrantenvrouwen, en er zijn dan ook kontakten.

Vie Féminine (Franstalige tegenhanger van de K.A.V.) bvb. is actief bezig met de situatie van migrantenvrouwen (en dit zowel in Brussel als in Wallonië). Voor 1978-'79 stelden zij een actieprogramma "vrouwelijke immigranten" op (1). Eén van hun objectieven uit dit actieprogramma is het stimuleren van persoonlijke kontakten met Marokkaanse en Turkse vrouwen, om zo over te kunnen gaan tot het oprichten van plaatselijke groepen. Verschillende pedagogische hulpmiddelen werden hiertoe aangewend: beeldmateriaal (dia's, beeldmontages) en ander didactisch materiaal (vb. rond geneesmiddelen). Konkreetheid dus, en doorbreken van de taalbarrière. Ook willen zij de kontakten met de tweede generatie intensifiëren.

De actie "vrouwelijke immigranten" komt goed van de grond in Brussel, in de subregio's Namen, Verviers en Nivel en in gans het Waalse industriegebied.

In de lokaliteiten waar het aantal migrantenvrouwen lager ligt, maar waar ze in zeer sterke mate uitgesloten worden, komen ook kontakten tot stand, zoals te Jemelle, Marche, Virton, enz.

In het actieprogramma werd bijzondere aandacht besteed aan de beroepsschool. Verder raakte de actie ook andere facetten van de leefsituatie van de betrokkenen, zoals: gezondheidszorg, woonomstandigheden, familiale en sociale herkomst, wijze van uitdrukken, enz...

Op die manier kon:

— "een proces van bewustwording, persoonlijke en groepsreflexie tot stand komen;

- het terrein aangeboord worden waarop men de strijd voor de nodige veranderingen kan aanbinden;
- een steeds hechtere solidariteit groeien en de kohesie tussen de verschillende eisen toenemen: "Onze aktie ent zich op het dagelijkse leven van de betrokkenen. De groepswijze benadering van wat op school, op de arbeidsmarkt, in het stempellokaal of op het vlak van de wetten en de reglementeringen beleefd wordt, stelt de vrouwelijke immigranten in staat zich bewust te worden van de moeilijkheden waarvan zij het slachtoffer zijn.

Dit bewustwordingsproces verloopt in twee fasen:

In een eerste fase geven zij er zich rekenschap van dat zij niet alleen staan in het ervaren van deze moeilijkheden (mislukkingen op school, werkloosheid, enz....) Tal van immigranten zitten met dezelfde of gelijkaardige problemen, ze zijn het lot van de arbeidende bevolking en meer in het bijzonder van de geïmmigreerde bevolking.

In een volgende fase worden zij er zich van bewust dat zij geen persoonlijke

"schuld" aan die moeilijkheden hebben, dat de afwijzing, de uitsluiting waarvan zij het slachtoffer zijn, hun oorsprong vindt in de structuren van de maatschappij, de school, het bedrijf. De analyse van deze ongelijkheden en uitsluitingsverschijnselen overstijgt dan de fase van de bewustwording om uit te monden op een diepgaande reflexie over de situatie van de immigrerende werknemer, de immigratiemechanismen, de inzet van de arbeidersstrijd" (1).

Besluit

Migrantenvrouwen hebben nog geen plaats in de vrouwenbeweging in Vlaanderen. Sporadisch zijn er contacten tussen Vlaamse vrouwengroepen en groepen van migrantenvrouwen. Doch deze zijn eerder uitzonderlijk. Beide groepen werken op eigen terrein. Meestal wordt het argument 'taal' aangehaald om het niet bereiken van migrantenvrouwen te verantwoorden. Dit taalprobleem wordt wel eens overdreven of als ekskuus gebruikt (in Vlaamse steden spreken migranten immers vaak Nederlands...). Overigens

slaagt Vie Féminine erin in Brussel en Wallonië wel migrantenvrouwen te bereiken, waarom kunnen Vlaamse vrouwenorganisaties dat dan niet in Vlaanderen? De K.A.V. bvb. verantwoordt zich door erop te wijzen dat ideeën en eisen van onderuit moeten komen. Dit is belangrijk, maar het mag niet zo zijn dat K.A.V.-nationaal blijft zitten wachten. Zij kunnen toch ook een bijdrage leveren, zodat de werking met migrantenvrouwen gestimuleerd wordt.

Of bvb. wanneer de Commissie Vrouwenarbeid en vrouwengroepen binnen de vakbonden werken rond de arbeidssituatie van vrouwen, hebben zij dan geen taak t.a.v. de arbeidssituatie van migrantenvrouwen?

Kortom, de Vlaamse vrouwengroepen kunnen heel wat doen naar migrantenvrouwen toe, maar daarvoor is eerst een sensibilisatie (en emancipatie) van deze groepen zelf nodig.

(1) Aktieprogramma "Vrouwelijke Immigranten", 1978-1979, Vie Féminine, Poststraat 111, 1030 Brussel.

migrantenvrouwen in Brussels vluchthuis

Het vluchthuis voor mishandelde vrouwen in Brussel bestaat sinds december 1977. Het werd geopend naar aanleiding van het Internationaal Tribunaal over de misdaden tegen de vrouw, dat in 1976 plaats had.

Na dit tribunaal vonden vrouwen dat het echt nodig was in België eindelijk iets te doen voor mishandelde vrouwen, en zo startten zij met het vluchthuis in Brussel; vandaag bestaan er vluchthuizen in de meeste grote steden.

Het adres van deze vluchthuizen wordt geheim gehouden om te vermijden dat mishandelde vrouwen ook daar nog worden lastig gevallen.

Gezien in het Brussels vluchthuis zowat de helft van de mishandelde vrouwen migrantenvrouwen zijn, en Bareel in dit dossier peilt naar de houding van Belgische vrouwengroepen en -initiatieven t.a.v. de migrantenvrouwen, interviewden wij Karina Bergen, een medewerkster "van het eerste uur" van het Brussels vluchthuis.

Haar taak is, zoals ook die van de andere medewerksters, zeer verscheiden: permanenties houden, informatie verschaffen, juridische en administratieve hulp verlenen, praten met vrouwen en kinderen, activiteiten organiseren binnen en buiten het vluchthuis en werken binnen de Federatie van Nederlandstalige en Franstalige vluchthuizen om o.a. subsidies zonder teveel voorwaarden en een speciaal K.B. voor vluchthuizen te verkrijgen. Het aantal vrouwen dat het Brusselse vluchthuis kan opvangen is heel be-

perkt: er is plaats voor een 10-tal vrouwen en een 15-tal kinderen.

Bareel: Komen er veel migrantenvrouwen naar het Brussels vluchthuis?

K.B.: Ja, en ik geloof dat hun aantal steeds groeit. Er komen vooral Marokkaanse vrouwen; ook vrouwen van andere nationaliteiten, maar die hebben ietwat andere problemen. Bvb. Albanese en Joegoslavische vrouwen hebben behalve migratieproblemen ook moeilijkheden met serieuze familievetes. Er zijn er die ons kontakteerden maar dan niet weggeraakten.... Ik geloof dat daar de onderdrukking nog groter is dan bij andere migrantenvrouwen. Turkse vrouwen komen hier zelden.

B.: Kun je het aantal migrantenvrouwen dat in het vluchthuis komt precizeren?

K.B.: Je zou kunnen zeggen dat gemiddeld vier à vijf op tien vrouwen migrantenvrouwen zijn, dus zowat de helft. Wij kenden bv. periodes met zes Marokkaanse vrouwen, één Italiaanse en dan drie Belgische vrouwen. In de andere vluchthuizen in Vlaanderen komen minder migrantenvrouwen. Leuven krijgt er zelden, Mechelen af en toe. In Gent komen dan weer meer Turkse vrouwen.

B.: Hoe komen deze migrantenvrouwen in contact met jullie?

K.B.: Vooral door sociale diensten, O.C.M.W.'s, de verschillende vreemdelingendiensten en vrouwenorganisaties, zoals bvb. Vie Féminine. Ze komen op mondeling aanraden — niet door tijdschriften of zo — want ze kunnen zelden lezen of schrijven. Gewoonlijk neemt een sociale assistente contact met ons op; af en toe de migrantenvrouw zelf, dat hangt af van haar talenkennis.

Soms komen ze ook van homes, zoals bvb. van "Open deur" en ook geeft de politie wel

eens ons telefoonnummer door aan migrantenvrouwen die klacht komen indienen. Hoewel het contact met de politie in het begin heel moeilijk verliep, varieert dat nu en begint er een samenwerking tot stand te komen met een aantal kommissariaten en agenten.

B.: Zijn deze migrantenvrouwen jong-oud, getrouwd-ongetrouwd, met of zonder kinderen,...

K.B.: Dat varieert allemaal. Er komen meisjes van 17 jaar tot vrouwen van 65 jaar. Maar het grootste aantal vrouwen is wel tussen de 30 en 40 jaar en heeft opgroeiende kinderen. Indien ze kinderen hebben komen ze alleen naar het vluchthuis als de kinderen mee kunnen. De kinderen zijn voor hen trouwens meestal dé reden om weg te gaan, ofwel omdat ook zij mishandeld worden, ofwel omdat ze haar stimuleren weg te gaan... Zij zijn nog de enige houvast, en dit geldt nog meer voor migrantenvrouwen.

B.: Hebben de migrantenvrouwen die bij jullie komen een beroep en hebben jullie een soort "jobdienst" in het vluchthuis?

K.B.: Ik geloof dat van de Belgische vrouwen max. 2 op 10 een beroep uitoefenen; voor de migrantenvrouwen is het aantal nog kleiner. Meestal hebben ze ook geen werkvergunning, alleen maar een verblijfsvergunning door hun man. Een echte jobdienst hebben we niet. Wel hebben we een aantal adressen van bvb. schoonmaakfirma's waar de vrouwen wettelijk kunnen werken, want als ze werken is het meestal in deze branche...

B.: Komen de migrantenvrouwen om dezelfde redenen als de Belgische vrouwen naar het vluchthuis?

K.B.: Ze komen omdat ze mishandeld zijn, maar ook omdat ze binnenshuis moeten

blijven — soms letterlijk opgesloten worden, omdat ze het moreel isolement niet meer aankunnen. De migrantenvrouwen in het vluchthuis herhalen heel dikwijls dat ze voor hun man niets zijn, nog minder dan een huisdier...

Ook komen ze wanneer de kinderen mishandeld worden — en die zijn dikwijls erg mishandeld. Daardoor zijn deze kinderen en wel vooral de jongetjes in het vluchthuis ook vaak agressief.

B.: Krijgen jullie ook migrantenmeisjes die wegvluchten voor een op komst zijnde huwelijk?

K.B.: Dat was de reden van één van de eerste vrouwen die hier gekomen is: zij zou uitgehuwelijkt worden aan een man die haar vader kon zijn en zij werd zowel door hem als door haar ouders mishandeld. Maar omdat wij ernstige moeilijkheden op onze hals kunnen halen als deze meisjes minderjarig zijn, zoeken wij andere oplossingen en verwijzen wij hen door naar homes, zoals bvb. "Chèvrefeuille", waar ze meer ervaring hebben met minderjarigen.

B.: Welke verschillen zijn er tussen de problemen van migrantenvrouwen en deze van Belgische vrouwen in het vluchthuis?

K.B.: De problemen rond verblijfsvergunningen en het feit dat migrantenvrouwen gewoon geen mogelijkheid hebben tot scheiden. Er zijn advocaten die zich voor ons met deze problematiek bezighouden omdat ze zo ingewikkeld is. De laatste tijd krijgen we vooral moeilijkheden met verblijfsvergunningen, nu de repressie en het terugsturen van buitenlanders verergert. Daardoor hebben de meeste van die vrouwen geen andere uitweg dan terug te keren naar hun man. Er moet echt heel veel onderhandeld worden via advocaten — wij worden gewoonlijk niet aanvaard als gesprekspartner — voordat de vreemdelingenpolitie rekening houdt met de specifieke situatie van de mishandelde migrantenvrouw. Want als de migrantenvrouw niet bij haar man woont, dan zit ze hier illegaal en soms is een lopend proces nauwelijks een argument om hier langer te mogen verblijven, terwijl ze toch recht heeft op verdediging en op kennisname van het vonnis.

Ik denk trouwens dat de vreemdelingenpolitie grote argwaan ten opzichte van ons koestert wegens ons geheim adres. Daardoor kan zij gaan denken dat wij konstant mensen helpen onderduiken, niet alleen om ze aan het geweld van de man te onttrekken, maar bv. omdat ze illegaal zijn.

Wat ook zeer zwaar op de migrantenvrouw weegt is de familiedruk, bv. na het proces, waar dringende en voorlopige maatregelen voor de vrouw worden gevraagd, d.w.z. dat ze een maand tijd de hoede krijgt over de kinderen, het recht om alleen te wonen en het recht op een aantal bezittingen. Het is een voorlopige scheiding — geldig van drie maanden tot één jaar.

Als dat proces voorkomt moeten man en vrouw verschijnen. De man komt dan meestal met heel de familie en die probeert de vrouw te overhalen om terug te komen. Deze druk is voor veel vrouwen te zwaar, ook al heeft ze het proces gewonnen. Soms komt er familie over uit bv. Marokko — ook eigen familie — om haar te overreden. Er zijn zelfs Marokkaanse vrouwen die moeilijkheden krijgen met de Amicales...

B.: Stellen zich tijdens het verblijf wel eens problemen tussen migrantenvrouwen en Belgische vrouwen?

K.B.: Soms wel. Maar één van onze

basisprincipes is dat elk geloof, elke overtuiging en iedere nationaliteit moeten aanvaard worden en dat racisme en diskriminatie niet mogen voorkomen.

Maar het gebeurt wel eens dat er conflicten ontstaan, bv. als er veel Marokkaanse vrouwen zijn krijg je wel eens twee blokken: het blok van de Marokkaanse en het blok van de Belgische vrouwen.

Ook wordt een buitenlandse die de taal weinig of niet kent, gemakkelijker verweten de afwas niet te hebben gedaan of dat ze geld gestolen heeft... Dan komen de typische vooroordelen naar boven. Maar in het algemeen zijn de moeilijkheden toch niet zo dat ze zich tussen buitenlandse en Belgische vrouwen stellen.

B.: Hoe vangen jullie de taalproblemen op?

K.B.: In het vluchthuis zelf vertaalt ofwel een kind, ofwel een andere vrouw. Er is bvb. een hele tijd iemand geweest die Spaans sprak. Bij de advokaat werken we samen met een tolk. We zeggen soms aan de vrouwen dat de mogelijkheid bestaat taallessen te volgen; maar de meeste vrouwen hebben daar geen tijd voor en het is niet hun voornaamste probleem op dat ogenblik. Ook zijn ze heel bang dat ze op zo'n les, en dat geldt voor om het even welke cursus, iemand zullen ontmoeten, die hun man kent en dat hun man hen zo terug vindt...

B.: Doen jullie aan bewustmaking tijdens het verblijf in het vluchthuis? Zijn er bvb. praatgroepen?

K.B.: Nee, praatgroepen hebben wij niet. Wel in Leuven. Wij houden echter een wekelijkse avondvergadering om de taken in het huis te verdelen en spreken dan over het leven in het huis. Naar aanleiding van die avonden zijn er soms nog wel gesprekken. Deze gaan altijd uit van de vrouwen zelf. Zo heel duidelijk doen we dus niet aan bewustmaking, maar we doen het wel door onze manier van werken: we proberen te stimuleren dat de vrouwen zelf hun situatie in handen gaan nemen. Dat mag natuurlijk niet zo zijn van "laat ze hun plan maar trekken", maar wel dat wij alle informatie geven en dat zij dan zelf stappen zetten, bvb. telefoneren enz.; als ze de taal kent natuurlijk. Als ze het de eerste keer niet zelf aandurven luisteren ze als wij bellen en doen ze het een volgende keer zelf.

B.: Hoelang blijven deze migrantenvrouwen zo in het vluchthuis?

K.B.: Voor Belgische vrouwen is dat 3 à 4 maanden, voor migrantenvrouwen langer. Zij hebben het veel moeilijker met het vinden van een appartement bvb. Denk maar even hoe moeilijk een Belgische alleenstaande vrouw met kinderen en zonder vast inkomen het al heeft... De laatste tijd waren hier ook een paar vrouwen uit midden-Afrika; die hebben het het allermoeilijkst; het vinden van een woning is meestal een hopeloze zaak voor hen.

B.: Hebben jullie moeilijkheden bij de aanvraag van arbeidsvergunningen voor migrantenvrouwen die alleen gaan wonen?

K.B.: Voor vrouwen die er altijd al één hadden kunnen krijgen vormt dit geen probleem, maar voor anderen is het veel moeilijker. Er zijn er die er nooit één krijgen en voor hen is er eigenlijk geen kans. De uitweg voor migrantenvrouwen is heel klein en er zijn er veel die terugkeren naar hun man omdat ze denken nooit over de berg problemen heen te geraken. Er zijn wel

vrouwen geweest die nadien naar hun geboorteland terugkeerden maar meestal zijn ze in hun land, bij hun familie, ook niet welkom... Er is voor die vrouwen zo weinig keuze dat ze bij hun man moeten blijven en zich verder laten mishandelen. Deze vrouwen staan echt nergens.

B.: Als zo'n vrouw toch besluit weg te gaan bij haar man, helpen jullie haar dan verder met het zoeken naar een woning; geven jullie dan een aantal contactadressen enz. mee?

K.B.: Als ze weggaan zeggen we meestal dat ze altijd contact met ons kunnen blijven nemen en vragen we of ze op hoogte willen blijven van onze activiteiten. Dikwijls blijven ze nog voor hun post naar het vrouwenhuis in de Blanchestraat komen (ons contactadres). Maar als ze teruggaan naar hun man is de kloof compleet en hebben we geen contact meer. Als ze alleen gaan wonen hangt het van hen af of er nog contact is. Veel begeleiding nadien is er gewoonlijk niet. Vroeger was er een follow-up groep. Die is in het water gevallen omdat er weinig vrouwen op de uitnodigingen afkwamen. Daarna werd daar niet veel aandacht meer aan besteed. We zouden dat eigenlijk weer meer moeten doen, want bvb. in het Leuvense vluchthuis hebben ze de ervaring dat de behoefte aan contact nadien toch groot is.

B.: Indien de migrantenvrouw naar haar man terug keert, heeft het verblijf in het vluchthuis de situatie dan veranderd, verbeterd?

K.B.: Ik geloof dat vooral bij migrantenvrouwen de repressie nog groter wordt. Bij sommige Belgische vrouwen heeft het verblijf in het vluchthuis het effect dat de man wat meer gaat oppassen, maar bij migrantenvrouwen wordt de controle echt verscherpt.

Maar bij de vrouwen zelf geeft het feit dat ze weg zijn geweest en dat er bvb. vreemdelingenorganisaties of vluchthuizen zijn die iets voor hen willen doen, toch een bepaalde sterkte. Ze weten nu ook dat, als de situatie weer onhoudbaar wordt, ze weer naar het vluchthuis kunnen komen. Er zijn zo vrouwen die drie, vier maal terugkomen. En wat heel belangrijk is: ze weten nu dat ze niet de enige zijn met deze problemen en dat ze er dus niet alleen voor staan.

Het werken met het vluchthuis is heel belangrijk, maar het is ploeteren, want je botst konstant tegen al die wetten, tegen heel de maatschappij. Het vluchthuis verschuift eigenlijk het probleem, want uiteindelijk hechten de vrouwen zich aan het vluchthuis en dan is de terugkeer naar hun man echt

Einde Dossier

een stap in de diepte. Daarom zou een tweede huis heel belangrijk zijn. Daar zouden de vrouwen na hun verblijf in het vluchthuis nog 6 maanden tot een jaar kunnen blijven. Elke in een eigen appartement, maar toch in hetzelfde huis. Ze hebben dan steun aan elkaar en dat stimuleert.

Maar we hebben geen geld... Indien we geld hadden, dan huurden we overal huizen voor mishandelde vrouwen.

Na drie jaar werken zien we dat er in de buitenwereld weinig veranderd en dat iedereen, vooral de staat, blij is dat wij ons hiermee bezighouden. Dat is dan weer een probleem waarvan zij denken dat zij er niet meer aan hoeven te denken.

Staatsgreep van de NATO in Turkije

Vijf generaals

De Staatsgreep van 12 september 11. werd door de putchisten aan de wereld-opinie voorgesteld als zijnde een redding van de bedreigde democratie in Turkije.

In bepaalde kringen werden deze beweringen grif overgenomen, en probeerde men het nieuwe regime voor te stellen als "de minst slechte oplossing" of zelfs als een positieve zaak. Evenzo werden de belachelijke plechtigheden in het gebouw van de "Grande National Assembly" als gunstig beschouwd voor het herstellen van de democratie.

Op 30 september bvb. meldde de Turkse radio dat de zopas samengestelde regering van de gepensioneerde Admiraal Bülent Ulusu het vertrouwen had gekregen van de wetgevende macht en dat haar programma met eenparigheid van stemmen werd goedgekeurd. Na de parlementaire nederlagen van de vorige premiers Ecevit en Demirel (resp. in '77 en '78) — in hetzelfde kolossale gebouw — kon deze uitslag uiteraard een ongelooflijke overwinning lijken... Maar, hoewel het gebouw hetzelfde was, waren de "gebruikers" dat duidelijk niet! Vroeger zetelden er ongeveer 450 afgevaardigden, van verschillende politieke strekkingen. Vandaag zitten er vijf generaals, in uniform: zij grepen de macht en spelen nu wetgever, terwijl de politieke leiders — onder bewaking — hun dagen tellen... De huidige premier is niemand anders dan hij die een maand geleden nog stafchef van de Turkse zeemacht was. Hij trok eenvoudigweg zijn uniform uit en werd burgerlijk eerste minister benoemd toen zijn gewapende kollega's er niet in slaagden een "echte" burger voor deze post te vinden.

Geen toeval

Zo funktioneert de "democratie" die door de NATO en het IMF (Internationaal Monetair fonds) aan het Turkse volk werd opgedrongen en waarover het zich zou moeten verheugen... En duizenden progressieve politici, vakbondsleiders en intellectuelen kunnen zich er óók over verheugen in hun gevangenschappen en onder de bedreiging van bajonetten en machinegeweren. Ofschoon deze nieuwe donkere periode op 12 september 1980 met de staatsgreep van de vijf generaals is ingegaan, zinspeelde generaal Kenan Evren reeds eerder op de mogelijkheid van een militaire ingreep, nl. in januari '80, in een ultimatum aan de toenmalige president gericht.

Deze eerste stap van de generaal-putchist viel samen met het nieuws over de USA-plannen om een nieuw pro-Amerikaanse alliantie in het Midden-Oosten op te richten met de deelname van Turkije, Egypte, Israël en Saoedi-Arabië.

De gebeurtenissen in Iran en Afghanistan worden hierbij als voorwendsel gebruikt om het "overleden" pakt van CENTO weer leven in te blazen onder een andere naam met enkele nieuwe partners. Vlak na dit ultimatum van januari werd ook de eerste stap gezet in de richting van een nieuwe imperialistische invloedssfeer: de Turks-Amerikaanse overeenkomst (Turco-American

toestemming gaf tot het heropenen van vier U.S.-sleutel basissen omdat het wapenembargo werd opgeheven, rees er tegen de toekenning van een vast statuut aan alle U.S.- en NATO-basisen een sterk verzet van alle democratische krachten, waaronder ook de linkervleugel van Ecevit's Republikeinse Volkspartij.

De Turks-Amerikaanse Verdedigingsovereenkomst werd pas mogelijk na de omverwerping van Ecevit's regering en bij de installatie van de rechtse regering van Demirel.

Uit de eerste communiqués van de militaire junta bleek reeds dat de belangrijke reden achter de staatsgreep

Foto Info-Türk

Gearresteerde leider van de Confederatie van Progressieve Vakbonden: (DISK): Abdullah Basturk

Defense Cooperation Agreement) werd op een drafje gesloten, overeenkomst die toestemming geeft tot het heropenen van de Amerikaanse basissen en militaire installaties in Turkije. Eerder had Turkije unilateraal de vorige defensieovereenkomst verbroken — een vergeldingsmaatregel voor het U.S.-wapenembargo — en alle militaire basissen gesloten, met uitzondering van de strategische NATO-luchtbasis in Incirlik. Hoewel in 1978 de toenmalige sociaal-democratische premier Ecevit

niet de onrustige binnenlandse toestand was, maar wel het bedreigde evenwicht in het Midden-Oosten.

In zijn persoonlijke boodschap op de dag van de staatsgreep, beloofde generaal Evren dat Turkije steeds trouw aan de NATO zal zijn en dit werd later in alle teksten van het nieuwe regime bevestigd. De Times van 13 september schreef dan ook "deze boodschap wordt vooral op dit ogenblik goed onthaald door de geallieerden, die immers steeds ongeruster werden omtrent de chaotische

che politieke situatie in dit blootgestelde maar vitale gebied van de Zuidoosterse flank van de NATO".

De International Herald Tribune van dezelfde dag voegde eraan toe "militaire staatsgrepen dragen zelden bij tot internationaal evenwicht, maar Turkije bewijst de spreekwoordelijke uitzondering te zijn". Dezelfde krant deelde ook mee dat "één van de belangrijkste leiders, generaal Haydar Saltik — benoemd tot sekretaris-generaal van het nieuwe veiligheidscomité talrijke seminars en planning bijeenkomsten van het NATO-Opperbevel bijwoonde" en hij werd door een NATO-bron beschreven als "een vertrouwde, bekende persoon".

Officiële woordvoerders van de NATO deelden mee dat de legeroefeningen in Turks Thracië — voor zowat 3000 soldaten van 6 NATO-landen — zouden plaatsgrijpen zoals voorzien... Deze manoeuvres — met kodenam Anvil Express 80 — waren voorzien in september '80.

Het kan geen toeval genoemd worden dat deze manoeuvres en de staatsgreep samenvielen. Eveneens opmerkelijk is dat leidende figuren in Washington van te voren op de hoogte waren van de geplande staatsgreep en dat Westerse persagentschappen door hen ingelicht werden over de staatsgreep.

Het is een onloochenbaar feit dat de militaire staatsgreep van 12 september jl. een verdere stap is in de eskalatie van het oorlogsgeweld in Turkije en in het hele Midden-Oosten.

Alles voor de "big business"

Een belangrijk kenmerk van deze staatsgreep is tevens dat in alle mededelingen van de junta alsook in de regeringsverklaring absolute voorrang wordt gegeven aan economische problemen.

Het is een feit dat het zoeken naar een uitweg voor de reeds langdurende economische, sociale en politieke crisis in Turkije, één van de hoofdbekommernissen is van het Turkse volk. Maar de belangen waaraan de legergeneraals nu voorrang geven zijn voornamelijk de belangen van buitenlandse maatschappijen — multinationals — die in Turkije investeerden, en de belangen van een honderdtal grote zakenfamilies, die een stevige greep hebben op de Turkse economie.

De junta begint nu, zonder "gehinderd" te worden door een parlementaire democratie, het herstelprogramma van de gevallen Demirel-regering toe te passen; programma opgelegd door het IMF en de OECD.

Economisch bekeken is deze staatsgreep de staatsgreep van het internationaal kapitaal.

De grote maatschappijen, banken en holdings streefden reeds lang naar het opschorten van vakbondsactiviteiten en het verbieden van stakingen. Deze eisen die door Demirel niet verwezenlijkt konden worden, zijn met een ongeloof-

lijke snelheid in praktijk gebracht sinds de staatsgreep.

Stakingen waarbij 60.000 arbeiders betrokken waren, werden verboden. Ook het uitroepen van een staking van 150.000 arbeiders mocht niet doorgaan. Kortom, het stakingsrecht in het algemeen werd opgeschort.

Vroegere pogingen tot opschorten of verbieden van democratische en progressieve vakbondsactiviteiten mislukten steeds, bvb. in '70 door het verzet van meer dan 100.000 industrie-arbeiders. Nu schijnt de junta erin geslaagd te zijn door eenvoudigweg de uitzonderingswet uit te roepen. Meer dan 2500 leiders van de arbeidersbeweging, van alle niveaus, werden gevangen genomen; kollektieve arbeidsovereenkomsten werden opgeschort, en dit terwijl de lonen maar half zo snel stijgen als de inflatie en dus voor de helft aan koopkracht inboeten.

Lange tijd werd Turkije door de multinationals voor investeringen afgeschreven als zijnde een "zeer risikovol" land, vanwege de politieke "onstabiele", hoewel buitenlandse kapitaal er veel gelegenheden tot investeren had. Nauwelijks één dag voor de fascistische staatsgreep, zond Halit Narin, voorzitter van het Verbond der Werkgeversverenigingen, een boodschap naar de pers in welke hij zei dat het instellen van "staatsveiligheidsrechtbanken" de enige oplossing zou zijn voor een economische heropleving.

Eisen verwezenlijkt

De staatsgreep liet niet alleen toe de bestaande toestand te behouden d.m.v. een reeks repressieve maatregelen, maar gaf ook aan voornoemde kringen de gelegenheid bijna al hun eisen waar te maken. Het economisch programma, voorgesteld door Turhut Ozal — de vroegere voorzitter van de Federatie van Werkgevers uit de Metallurgie, en vandaag de dag vice eerste minister — is de uitdrukking van deze eisen van het "big business" milieu.

Al de sectoriële beperkingen voor buitenlandse investeringen zijn opzij gezet en de staatskontrolle, die altijd al los was, werd volledig opgeheven. De reserves aan buitenlandse deviezen worden geïnvesteerd in privé-industriën, die altijd al afhankelijk waren van de technologische inbreng van het Amerikaans en Duits kapitalisme.

Turkije werd door de NATO verplicht er een groot staand leger op na te houden (566.000 man) en 20 % van het staatsbudget gaan naar militaire uitgaven.

In acht nemend dat het jaarlijks deficit 1000 miljoen dollars belooft, en dat de investeringen in het algemeen en de staatsinvesteringen in het bijzonder, praktisch stop gezet zijn, dan liggen de militaire uitgaven als een zware last op de schouders van het volk.

De inflatie in de kapitalistische wereld, het hoog percentage van de onproduk-

tieve uitgaven, de vermindering van de investeringen en de onder-kapaciteit van de produktie, hebben in het kader van deze kapitalistische monopolie-structuur, tot gevolg dat de inflatie de laatste jaren zeer hoog was. Turkije kende het laatste jaar een inflatie van 140 %. Zo'n hoge inflatie heeft natuurlijk snel een economische stagnatie met zich mee gebracht. En het zijn niet alleen de arbeiders en de boeren die de negatieve effecten van de inflatie ondergaan, maar ook de kleine en middelgrote ondernemers, wegens het tekort aan kredieten. Velen gingen over de kop na het vrijmaken van de rentevoet. De levensomstandigheden echter van de boeren zijn nog benarder; de prijzen van agrarische produkten blijven achter op de snelle prijsverhogingen van industriële produkten.

De strategie van het grootkapitaal is een vijfjaren-stabilisatieplan toe te passen op economisch en politiek gebied. Alle bronnen zouden ten behoeve van de heersende klasse gereserveerd worden, terwijl de drastische economische maatregelen opgelegd door het IMF, ervoor zorgen dat de werkende massa de prijs van dit stagnatieprogramma zal betalen.

Staatsterror in heel Turkije

De militaire junta schoof als voorwendsel voor de staatsgreep het politieke geweld, dat sinds '75 reeds 5355 levens eiste, naar voren. Het groot aantal slachtoffers van de politieke terreur in acht nemend, zou men hen hierin eventueel gelijk kunnen geven, zo het niet diezelfde militairen waren die achter dit geweld schuilgingen...!

De geheime activiteiten van een illegale structuur binnen het leger wekte reeds sinds '73 belangstelling, nl. het Anti-guerilla departement van het hoofdkwartier van de generale staf van de Turkse strijdkrachten.

De ware naam van dit departement is "Bijzonder Oorlogsdepartement". De U.S. Militaire Hulpmissie en het Bijzonder Oorlogsdepartement zijn gevestigd in éénzelfde gebouw in Ankara. De opleiding van de officieren van dit Anti-guerilla departement wordt door U.S. veiligheidsdiensten verzorgd. In verschillende officiële reglementen van het departement wordt het doel ervan als volgt gedefinieerd: "elke politieke en sociale oppositie tegen de gevestigde orde in het land onderdrukken".

Deze Anti-guerilla dook voor het eerst op in de periode van militaire repressie tussen '71 en '73. Zij plande en voerde een ware mensenjacht uit; zij martelde en beschuldigde eenieder die de bestaande sociale orde en de militaire repressie afkeurde. De Anti-guerilla heeft altijd nauw samengewerkt met de neo-fascistische partij van ex-kolonel Türkes, en maakte het deze partij zeer gemakkelijk wat wapeniging en samenzweringen betreft.

Men mag niet vergeten dat de Turkse

strijdkrachten al sinds 2 jaar de macht uitoefenden in de meest woelige streken, gezien de uitzonderingswet in 1978 voor 20 provincies werd afgekondigd. En gedurende deze 2 jaar nam het aantal politieke moorden in deze gebieden aanzienlijk toe in plaats van te verminderen!

Na hun doel — nl. een fascistisch regime — te hebben bereikt, hebben het Anti-guerilla Departement en zijn collaborateurs natuurlijk hun activiteiten gestaakt voor onbepaalde tijd.

De generaals hebben zelfs niet gearzeld om de leider van de neo-fascistische partij, Türkes, onder bewaking te zetten, samen met de andere politieke leiders. Vandaar dat het enkele dagen na de staatsgreep overal in Turkije kalm leek te zijn. Maar in feite werd in het hele land een ware mensenjacht op touw gezet; in enkele weken werden meer dan 30.000 personen in hechtenis

ten begonnen overal invallen te doen waar ze mensen "verdacht" vinden, vooral in Oost-Anatolië waar de Koerden leven. De militaire patrouilles schieten iedereen neer die zij als "gevaarlijk" beschouwen. Zo werden op 28 september in de provincies Ordu en Mardin 8 personen vermoord door de veiligheidsdiensten, en bij wijze van voorbeeld werd een linkse militant — in één enkele rechtszitting — tot de doodstraf veroordeeld.

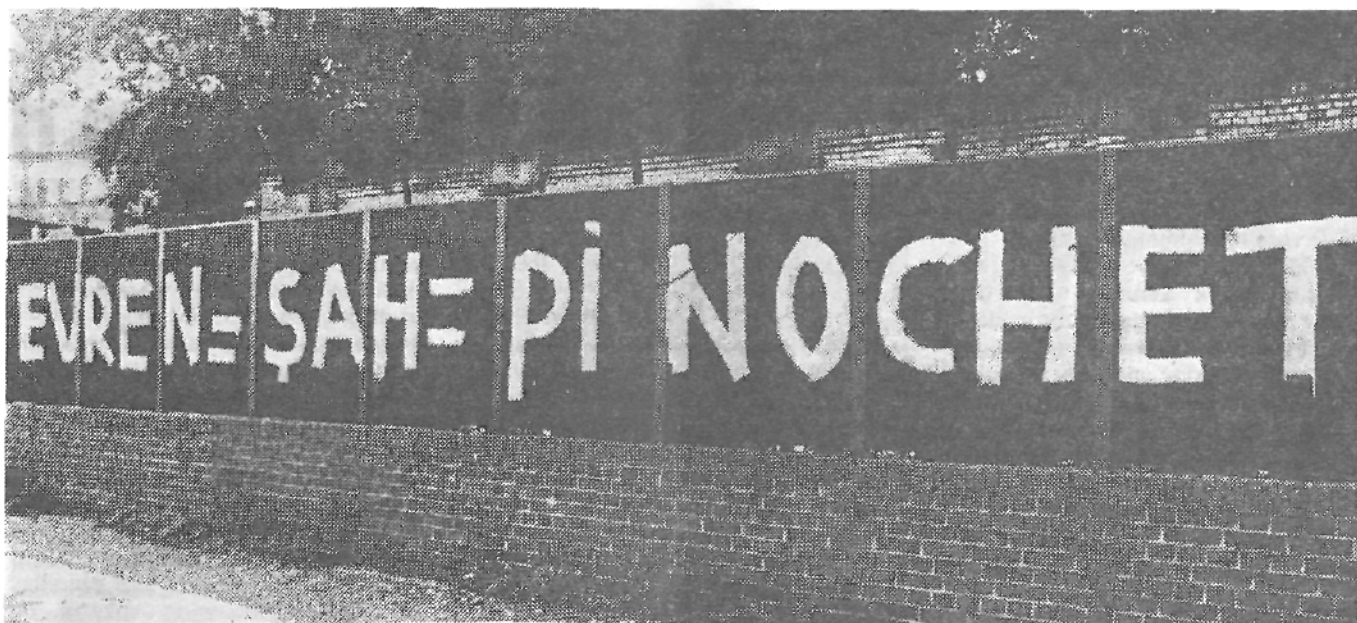
Ingevolge de nieuwe dekreten van de 5-koppige junta en op grond van de uitzonderingswet, kan iedereen in hechtenis worden genomen zonder enig bevel daartoe. Men kan hen zo tot 30 dagen gevangen houden. Zelfs zij die niet schuldig werden bevonden door de militaire rechtbanken worden niet vrijgelaten want de uitzonderingswet stelt "niemand kan worden vrijgelaten zonder toestemming van de nationale vei-

jaar oud, staat onder huisarrest sinds de staatsgreep; advocaten, joernalisten, leeraars, dokters noch schrijvers ontsnapten aan deze arrestatiegolf.

Vandaag de dag heerst de terreur van de fascistische generaals overal in Turkije...

Behalve de 45 miljoen inwoners worden ook de Turkse gastarbeiders bedreigd door de ondemokratische praktijken van de junta. Nieuwe wetsvoorstellen beogen o.m. het intrekken van paspoorten van hen die in het buitenland oppositie voerden. Duizende progressieve Turkse gastarbeiders is het praktisch verboden naar hun land terug te keren, want zij worden er blootgesteld aan willekeurige arrestaties en veroordelingen.

Daarom is het in deze omstandigheden noodzakelijk dat alle democratische krachten in Europa nu hun solidariteit betuigen met het Turkse volk in haar

Een muur in West-Berlijn in de Kreuzbergwijk, waar meer dan 100 duizend Turken wonen

genomen. In de provincie Istanbul alleen al werden meer dan 5000 vakbondsleiders en vakbondsverantwoordelijken opgeroepen zich over te geven, en zij die in de gevangenis belandden werden behandeld als misdadigers van gemeen recht.

De repressieve maatregelen van de militaire junta hebben de gewapende weerstand van bepaalde politieke groepen uitgelokt. Met deze acties als voorwendsel, zijn de veiligheidsdiens-

ligheidsdiensten. De eerste toepassing van deze willekeur bleek bij de arrestatie van de politieke leiders. De vroegere eerste minister Demirel en de leider van de oppositie Bülent Ecevit werden naar een militaire basis gevoerd; linkse parlementsleden werden ook gearresteerd en de militaire overheid verklaarde dat zij voor buitengewone rechtbanken zullen gebracht worden omwille van hun activiteiten. Ook Behice Boran, voorzitter van de Arbeidspartij van Turkije, 70

strijd tegen het fascistische regime van de generaals.

Dogan Ozguden

Uitgever van het "Bulletin Info-Türk" agentschap. Dit agentschap is een kollektief van Turkse progressieven in Europa. Het publiceert maandelijks een bulletin zowel in het Nederlands als in het Engels, Frans, Duits en Turks. De jaarlijkse abonnementsprijs is 200 BF. Adres: Info-Türk, 13/2; Square Wiser, 1040 Brussel.

vervolg van p. 8

Een jongerenwerking met migranten van Zuid-Europese of Noord-Afrikaanse afkomst zal ook aanleiding geven tot een telkens specifieke benadering.

In een buurtraad spreken over "demokratische beslissingsstructuren", op een informatievergadering worden in de mond nemen zoals "sanering, B.P.A.,..." zonder voldoende uitleg ervan lijkt ons weinig zinvol. Daarom opteren wij voor een concreet, eenvoudig en traag woordgebruik. Niet alleen ten aanzien van immigranten, ook tussen werkers, vrijwilligers onderling dient deze "vaktal" met de nodige restricties gehanteerd te worden.

Wij menen ook dat het onderscheid tussen de eerste en de tweede generatie migranten, waarbij het probleem rond de tijdelijkheid van het verblijf in het gastland centraal staat, belangrijk is voor de werking: de ervaringen, problemen, toekomstverwachtingen van de jongeren die zich steeds minder verbonden voelen met het land van herkomst, in tegenstelling tot die van de eerste generatie, vragen een verschillende aanpak.

Omdat contacten leggen met migranten moeilijk is (winnen van vrouwen, weinig vrouwen die buitenshuis kunnen komen, taalmoeilijkheden...) zijn sleutelfiguren en het onderhouden van contacten erg belangrijk. Nog meer dan bij Belgen is het persoonlijk contact met migranten, dat via permanentie en huisbezoeken kan gelegd worden, onontbeerlijk om hen te (blijven) betrekken bij de buurtwerking.

Het samenleven van verschillende culturen geeft niet zelden aanleiding tot spanningen, racistische uitlatingen, uitstotingen, gettovorming. Het is de taak van het buurtwerk om dit op een zodanige manier aan te pakken dat mensen van alle culturen over de vloer blijven komen en in de toekomst kunnen samenwerken en samenleven op een gelijkwaardige basis.

Om dit te realiseren heeft het buurtwerk óók ten aanzien van de autochtonen een belangrijke informatieve functie: het is haar taak om deze autochtonen de cultuur, godsdienst en levenswijze van de migranten te leren kennen en waarderen. Op deze manier is het mogelijk de zo belangrijke solidariteit tussen alle buurtbewoners te verwezenlijken.

Tenslotte, wanneer we constateren dat veel migranten, vooral ouderen, moeilijkheden hebben met de Nederlandse of Franse taal of met het lezen van teksten dan moet hier rekening mee gehouden worden bij de bekendmaking van activiteiten, het voorbereiden van vergaderingen, het samenstellen van een wijkkrant, enz.

Begeleiding

Naast het bespreken van een mogelijke aanpak ten aanzien van migranten,

Buurthuis de Kassei

Buurthuis Noordwijk

Buurthuis Molenbeek

werd ook de begeleiding van de tewerkgestelden en vrijwilligers die met migranten werken, aangehaald. Als resultaat hiervan kwam o.a. de noodzaak aan begeleiding op de volgende niveau's sterk naar voren: o.a.:

De samspraak betreffende de relatie buurtwerk-migrantenwerking aan de basis tussen de verschillende werkers van elk buurthuis.

Het stimuleren door de begeleidingsfederaties van het opbouwwerk met migranten d.m.v.:

- het doorgeven van inhoudelijke informatie (kultuurachtergronden...)
- het verlenen van service (bv. vertaalwerk)
- het sensibiliseren van de Belgische bevolking betreffende migrantenbeleidswerk (bv. het uitwerken van een statuut van de migrant...)
- het onderzoeken en doorspelen van een eventueel noodzakelijke specifieke methodische aanpak (bv. hoe vergaderen)

De taak van de regionale samenwerkingsorganen voor het buurtwerk om de migrantenwerking in het buurtwerk uit te diepen en te bespreken met de buurtwerken.

In dit verband werd ook herhaaldelijk aangehaald dat niet enkel een grondige kennis van de culturen, van de juridische situatie van de migranten, een goede werking garanderen: naast een sterke theoretische achtergrond wordt van buurtwerkers/vrijwilligers individueel engagement en overtuiging even belangrijk zoniet belangrijker geacht.

Tot slot van deze tekst willen wij erop wijzen dat niettegenstaande het feit dat in de tekst voortdurend onderscheid gemaakt wordt tussen migranten en Belgen, wij deze opsplitsing tijdelijk en onder voorbehoud maken: indien het buurtwerk zegt zich te richten naar die bewoners die omwille van een achterstelling op het gebied van onderwijs, huisvesting, tewerkstelling... "kansarm" genoemd worden, dan is dit in zogenaamde "kansarme" wijken even zeer waar voor Belgen als voor migranten. Het "migrant-zijn" geeft hier in onze maatschappij echter nog meer de aanleiding tot achterstelling, maar speciale aandacht voor deze groep impliceert daarom niet een opnieuw indelen van bevolkingsgroepen in categorieën.

Kris Houthuys

Taal : Na de tweede komt de derde generatie

Op het internationaal colloquium over taalproblemen bij gastarbeiderskinderen dat begin september aan de Rijksuniversiteit te Mons werd gehouden, kregen we interessant wetenschappelijk onderzoek voorgesteld. Tegelijkertijd echter bleek er skepsis over de toepasbaarheid daarvan te heersen in kringen van het basisonderwijs en ander veldwerk. Hoewel in landen als de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland nogal wat geld beschikbaar is voor onderzoek én praktijk, blijken beide niet altijd even gemakkelijk de weg tot elkander te vinden. Een paar waarnemingen.

De Belgische Vereniging voor Toegepaste Linguïstiek, die alleen of met haar Waalse, Nederlandse en Duitse zusterverenigingen wel vaker congressen over taalaangelegenheden heeft belegd — we denken aan de bijeenkomst in Kortrijk rond recent sociolinguïstisch onderzoek in Vlaanderen (1979) — had dit jaar taalmoeilijkheden van de migrantenkinderen gekozen. In maart '77 had de Nederlandse Vereniging voor Toegepaste Taalwetenschap in Wageningen al een studiedag over "taalonderwijs aan migranten" gehouden; het colloquium in Mons kon je enigszins zien als een vervolg erop en een uitbreiding ervan.

In Wageningen was er enige belangstelling uit Vlaanderen, ook in Mons was dat het geval. Maar naarmate er taallessen voor gastarbeiders bestaan, was de opkomst van de veldwerkers toch aan de magere kant. Nu hadden we ook wel de indruk dat de organiserende vereniging nauwelijks op de hoogte is van wat er op dit gebied allemaal in Vlaanderen met inbegrip van Brussel, bestaat. Op het colloquium werd de suggestie gedaan een regionale (= Vlaamse) werkgroep van lesgevers op te richten teneinde informatie uit te wisselen, knelpunten te inventariseren en te bespreken, en contact te zoeken met wetenschappelijk werk op onze universiteiten; in Nederland draait een dergelijke werkgroep (opgericht na Wageningen) heel bevredigend, maar of de suggestie in Vlaanderen veel kans op een vervolg krijgt, blijft natuurlijk de vraag.

Wetenschap

Uit het grote aantal spreekbeurten (ongeveer 30) lichten we er enkele. Vermeer uit Amsterdam had de gemiddelde uitingen van een zin, zinscategorien en losse woorden bij Marokkaanse kinderen van 6-13 jaar gemeten met de bedoeling te komen tot conclusies over het verwerven van het Nederlands bij deze groep. Op de band

opgenomen gesprekken met kinderen werden in de computer gestopt en rolden er als overzichtelijke schemaatjes aan de andere kant weer uit. Het verhaal kwam keurig rond, daar niet van, maar in de wandelgangen vroegen een paar Nederlandse praktijkmensen zich toch af: "wat is er nou precies in de klas zelf gebeurd?" En: "wat moet je daarmee? Hoe praat ik dat de schoolhoofden aan?"

Manfred Pieneman (Passau) zette uiteen hoe de wetenschappelijke kennis over het leren van een tweede taal kan worden omgezet in concreet onderwijswerk, welke testen je kunt ontwikkelen, hoe je verschillende types fouten kunt

Foto J.d.S.

onderscheiden en hoe je het leerproces kunt afstemmen op het verloop "des natürlichen Zweitspracherwerbs". Het klonk velen wat abstrakt in de oren. Heel het colloquium door was er trouwens een wantrouwen te bespeuren tegen "die wetenschappers achter hun bureau of computer", dat ook in de praktijk blijkt door te werken. "De scholen willen nu eenmaal geen pottenkijkers of voorschrijvers uit de universiteit", werd de laatste dag berustend opgemerkt.

Praktijk

Uit de hoek van de meer praktisch gerichte mensen kwam de dringende aanbeveling, de affectieve ontwikkeling van het kind niet te verwaarlozen ten voordele van de cognitieve. De Waalse bijdragen hadden deels een contestatair karakter: wat aan migrantenkinderen in de (taal)lessen wordt voorgesteld, is het beeld van het middle-classgezin in onze samenleving, zo werd gesteld. Geen wonder dat deze kinderen nog meer vervreemden. Geldt dit dan

ook niet voor het Belgische "marginale" kind? was de weervraag. De toetsen voor schoolselectie drijven de migrantenkinderen naar een IQ, die tegen de debiliteitsquotient aanligt, aldus de uitslag van een onderzoek; zit het met die toetsen niet grondig verkeerd? Het migrantenkind is niet thuis in de kode van zijn land van herkomst maar ook niet in die van zijn gastland en dat heeft gevolgen voor zijn taalbeheersing: "il n'est pas bilingue mais semilingue". David Pinto, konsulent opvang anders-taligen in Groningen, had een origineel programma voor kinderopvang in de crèche en op school uitgewerkt: tot 7 à 8 jaar in de eigen taal en door de eigen mensen, daarna intensief overschakelen naar de taal van het gastland. Ook de ouders zouden hierbij moeten worden betrokken en wel als opvang, zo sterk zelfs, dat ze een betaald educatief verlof moesten krijgen. Zoals Pinto zijn gedachten ontwikkelde en ze met verve naar voren bracht, klonk het erg aantrekkelijk. "Allemaal heel mooi, maar zoiets kan alleen een oliesjeik betalen", merkte een bestuurder achteraf op.

En voorts...

Het toetseninstituut uit Nijmegen verstrekte uitleg bij het opstellen van toetsen voor de schakelklassen; op doelstellingen, ervaringen en het bijsturen werd uitvoerig ingegaan. Van de pedagogische akademie in Venlo vernamen we meer over bijscholing voor onderwijsgeveenden aan 4-16-jarigen: na gissen en missen was daar nu een voorlopig bevredigend programma opgesteld. Het gebrek aan ervaring met het onderwijzen van het Nederlands als tweede taal bezorgt de programmamakers en lesgevers in Nederland af en toe grijze haren. De infrastructuur is er wel, en die is zelfs indrukwekkend als je vergelijkt met wat er in Vlaanderen bestaat, maar nu moet dat alles nog "vlees en bloed" krijgen, zoals iemand het uitdrukte. Vandaar ook de belangstelling die van Nederlandse zijde bleek voor al bestaande en uitgetroefde cursussen, ook Vlaamse.

Dat was dan nog een positief punt van het colloquium: gepraat en informatie uitgewisseld is er voldoende, er was trouwens ruimschoots gelegenheid tot het leggen van informele contacten. En gepraat zal er voorlopig nog wel genoeg worden: een Duitse deelnemer wees terloops op te verwachten moeilijkheden met de derde generatie, dat zijn de kinderen die nu geboren worden of die de peuterfase al hebben bereikt. Aan vooruitziendheid heeft het ons op dit colloquium waarlijk niet ontbroken!

Lieslot Pittery

Dokumentatie

Deze rubriek wordt verzorgd door de dokumentatiedienst van het O.C.G.B. Materiaal ter aankondiging kunt u zenden aan het O.C.G.B., Gallaitstraat 78, 1030 Brussel, t.a.v. Tin Wouters. De vermelde dokumentatie ligt ter inzage op het O.C.G.B.

Brochures

Moelijkheden en mogelijkheden bij de begeleiding van anderstalige kleuters
Kontaktorgaan Innovatie van het Onderwijs, Nederland, 1977, 63 blz.
Brochure gericht op het Nederlands schoolsysteem. Vertrekt vanuit de moeilijkheden die men ondervond bij het begeleiden van anderstalige kleuters en de mogelijkheden die men op een aantal kleuterscholen in die situatie gevonden heeft om de problemen het hoofd te bieden.

Praktisch opgevat, vertrekkend van een werkingsschema met telkens bedenkingen en suggesties omtrent de moeilijkheden die zich bij elke situatie kunnen voordoen.
Bestellen: C.I.O., P.B. 482 's Hertogenbosch Nederland.

Samen naar school

Brochure rond onderwijsbegeleiding van immigrantenkinderen, provinciebestuur van Antwerpen, 35 blz.
De brochure is vooral toegespitst op het werk van de leerkracht, maar in veel geschetste situaties zullen anderen zich ook herkennen. Daarom kan het woord "leerkracht" vaak worden vervangen door resp. "opvoeder", "jeugdleider" of "buurtwerker"... Praktische tips en adressen voor Antwerpen, algemene probleemsituaties in het onderwijs met migrantenkinderen met telkens gekoppeld daaraan voorstellen tot aanpak.
Te bestellen: Provinciebestuur van Antwerpen - Kon. Elisabethlei 22 - 2000 Antwerpen 031/37 28 00.

Gezondheidszorg gastarbeiders

Provinciebestuur van Antwerpen, 40 blz.

Korte rubrieken met info rond o.m.: verblijf in buitenland, ziekte en uitkeringen, beroepsziekte en arbeidsongevallen, ziekteverzekering van zelfstandigen, rijksfonds voor herklassering van minder-validen, NWK, vaccinaties, kinderverblijven, onthaalgezinnen en kolonies, TBC en kankeronderzoek en adressen voor het Antwerpse (ook van tolken).

Te bestellen: Provinciebestuur van Antwerpen - Kon. Elisabethlei 22 - 2000 Antwerpen - 031/37 28 00.

Boeken

De walvis en de madarijn

Fazil Hüsnü Daglarca, uitgave van de Rotterdamse Kunststichting, WAR (Werkgroep Arbeidersliteratuur Rotterdam) - reeks, 86 blz., 180 BF.
Geïllustreerd Nederlands-Turks kinderboek.

Amar, een arbeider te gast

Hugo Gijsels, uitgave van EPO en AKO, 48 blz., 60 BF.

Dit verhaal over een jonge Marokkaan uit Vilvoorde verscheen in het derde nummer van de "Scharnierreeks". De bedoeling van deze reeks is kritische schoolboekjes over geschiedenis en maatschappelijke problemen uit te brengen. Vooral voor leerkrachten die met 14-plussers werken.

Beide te bestellen bij: EPO - Lange Pastoorsstraat 27 - 2600 Berchem - 031/39 68 74 of door storting van het bedrag + 20 F verzendingskosten op rek. nr. 412-9097541-86 van EPO.

Proefschriften

De lange weg naar integratie, zonder wegwijzers

Startende werking met Marokkaanse immigranten in Halle, Miryam Brijs, 1979-1980, Hoger Instituut voor Maatschappelijk en Cultureel Werk (HIMCW) Brussel, 103 blz.

Vertrouwensrelatie, sleutel van een werking met Marokkaanse gastarbeiders te Berchem

Jan Van Der Bergh, 1979-1980, HIMCW-Brussel, 70 blz.

Fatima, Sadia, Malika... en nog vele anderen!

Een zoeken naar overleg tussen migranten-vrouwengroepen, Christine Vermeersch, 1979-1980, HIMCW-Brussel, 104 blz.

Projekt gastarbeid vanuit de sociaal-kulturele raad van St. Jans Molenbeek (Brussel), Eric Terclaevers, 1979-1980, Stedelijk Hoger Instituut voor Sociale Studiën-Antwerpen, 80 blz.

De huisvesting van de geïmmigreerden in België

Scriptie M. Karaman en T. Badry, 1979, 35 blz.

Allen ter inzage op het O.C.G.B., Gallaitstraat 78 - 1030 Brussel - 1ste verdieping.

Artikels

Mediterrane dorpskulturen, het sociaal-kultureel verleden van de gastarbeiders in België en Nederland

A. Gailly, Ph. Hermens en J. Leman, Kultuurleven, maandblad voor cultuur en samenleving, jg. 47, nr. 9/80, p. 820-840, 100 BF per los nummer.

Te bestellen: door storting op naam van Kultuurleven, Ravenstraat 112 te 3000 Leuven, rek. nr. 000-0147207-58.

Ik wil bareel

Naam :
Adres :
Woonplaats :
Postnummer :
Functie :

Als je BAREEL verder wil ontvangen, vul dan deze strook duidelijk en volledig in.

Denkt voor een gratis abonnement op BAREEL in aanmerking te komen omdat hij/zij met deze problematiek te maken en weinig financiële middelen heeft :

Neemt een abonnement tegen 250 frank per jaar, door overschrijving van dit bedrag op rekeningnummer 001-0967311-06 van Bareel met de vermelding "Abonnement BAREEL".

Aanduiden wat gewenst wordt en opsturen naar :

Administratie BAREEL
Gallaitstraat 78, 1030 Brussel

Tegen het fascisme

Nee aan het racisme, het fascisme, het antisemitisme. Nee aan de xenofobie. Tegen de diskriminatie van de gastarbeiders. Voor de verdediging van de democratische vrijheden en het verbod op de fascistische privé-milities.

Dit waren de thema's van de betoging, waarvoor tienduizenden mensen op straat zijn gekomen op maandag 20 oktober van 14.30 tot 19.00 uur. Aan het hoofd van de betoging liepen de oudstrijders, gevolgd door honderden organisaties, vertegenwoordigers voor de politieke partijen, gastarbeiders, vrouwen, kinderen, voorbijgangers.

Twee kleine incidenten :

Het is de anarchisten gelukt om M. Van Halteren, die zich op de trappen van de Beurs bevond, te hinderen en te doen vertrekken.

Op het Brouckèreplein zijn vier leden van de fascistische TAK slaags geraakt met de politie.

Ondanks het enorme succes van de betoging willen we toch twee dingen opmerken :

De aanwezigheid van M. Van Halteren enerzijds en de pamfletten waarop stond geschreven : "Vandaag is het fascisme : de brieven van Nols, van Van Halteren...", anderzijds. In de menigte hoorde men vaak "VMO-Gestapo". Waar bleven ook de kritieken tegen de honderden affiches in Brussel "Immigration Ras le Bol" van de fascistische Front de la Jeunesse ?

Het racisme is niet vanzelf gekomen en is niet vanzelf verdwenen op het einde van deze dag.

Laten we dus allen op onze hoede zijn, Walen, Vlamingen, Brusselaars, gastarbeiders, politici en deze dag omzetten in de praktijk, en wel in de eerste plaats door middel van wetten, om te verhinderen dat we weer overvuld worden door de zwarte pest.

Betoging A.C.V.-C.S.C.

Op 11 oktober kwamen een 5000-tal mensen samen op de Place des Déportés te Luik; dit in antwoord op de oproep van het dagelijks bestuur van het A.C.V.-C.S.C. om te manifesteren voor de rechten van de migranten. Het leidmotief van deze Nationale betoging : de solidariteit onder alle werknemers

versterken en het racisme bestrijden. De thema's waren : Strijd tegen het racisme. Verblijfszekerheid. Politieke rechten. Behoud van de verworven rechten.

Alvorens zich naar Luik te begeven hadden de Vlaamse manifestanten zich verzameld voor het nieuwe gemeentehuis van Genk; hier werd o.a. een toespraak gehouden door Mat. Pooren, waarin hij waarschuwde tegen het opkomende racisme en fascisme.

De betoging in Luik verliep — ondanks de druilige regen in een enthousiaste sfeer, dank zij de grote meerderheid van migranten. En eveneens ondanks dat er weinig was georganiseerd : er waren geen ordewoorden vastgelegd, geen luidsprekers voorzien, en er werden geen slogans aangegeven. De betoging werd rechtstreeks naar een groot en geïsoleerd gebouwencomplex geleid : de "Halles des Expositions", waar op het einde van de namiddag het feest van de krant, la cité werd gevierd.

Na de betoging gingen de manifestanten naar de grote zaal. Daar werd de toespraak van E. Loof, verantwoordelijke van de dienst migrerende werknemers van het A.C.V.-C.S.C. enthousiast onthaald. Bij de hartverwarmende boodschappen, voorgelezen in de voorname migrantentalen, veerde de menigte enthousiast recht. Er was echter één valse noot, nl. de toespraak van Jef Houthuys. Hij verstaat schijnbaar de kunst om de motivatie van de mensen, met zijn eindeloos lang uitgesponnen, verwarde toespraak, doorspekt met caritatieve woorden, op een dieptepunt te brengen.

De toespraak van de voorzitter van een organisatie die zo'n gedurfd initiatief neemt, moet bondiger en krachtiger zijn.

Tot slot nog één bedenking : waarom wordt er in deze benarde economische tijden geen manifestatie georganiseerd waar alle arbeiders achter kunnen staan, d.w.z. een actie gepland door het gemeenschappelijk vakbondsfrent. Allen daarheen is dan de juiste slogan.

Nieuwe verblijfswet

Op donderdag 21 november 1980 keurde de Senaat het "Wetsontwerp betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de

verwijdering van vreemdelingen" goed. In 1978 was dit wetsontwerp reeds éénparig door de Kamer goedgekeurd. De eerste dag van de zevende maand na de publikatie in het Staatsblad zal deze wet van kracht worden.

Bij de bespreking van de wet in plenaire zitting van de Senaat beloofde Minister van Justitie, J. Moureaux, dat hij alles in het werk zou stellen om de wet zo snel mogelijk in werking te laten treden. Ook liet hij weten dat de Dienst Vreemdelingenzaken die morgen instructies gekregen had om de voorlopige verblijfstitels van studenten tot 5 januari 1981 te verlengen indien zij voor 21 november 1980 over een schoolgetuigschrift beschikten. Deze termijn krijgen zij om hun verblijfsituatie te regulariseren. De dossiers van een aantal studenten zullen op een individuele wijze onderzocht worden.

Deze wet, die tien jaar op zich heeft laten wachten, brengt geen fundamentele hervorming van het vreemdelingenrecht met zich mee. Wel heeft men een aantal verspreide teksten en administratieve praktijken in een tekst gegroepeerd. Ook al krijgt een vreemdeling nu na 5 jaar het recht om zich te vestigen, dus voor onbepaalde duur in België te verblijven, deze nieuwe wet breekt niet op een konsekvente wijze met het idee dat vreemdelingen tijdelijk in België verblijven.

De verblijfstitels blijven voor een beperkte duur geldig. Een vreemdeling kan na 5 jaar verblijf nog steeds uitgewezen worden indien hij de "openbare orde" of "de veiligheid van het land" heeft geschaad. Na 10 jaar verblijf zal hij nog kunnen verwijderd worden in geval van ernstige aanslag op deze orde of veiligheid. De vage termen geven de Minister van Justitie nog steeds een vrij ruime bevoegdheid om vreemdelingen uit het land te verwijderen. Al bij al geeft deze nieuwe wet de vreemdeling slechts een relatieve verblijfszekerheid, ook al krijgt hij meer mogelijkheden om beroep aan te tekenen tegen een beslissing van landsverwijdering en zijn deze beroepsmogelijkheden in een aantal gevallen opschortend. Ook voorziet de wet voor het eerst een recht voor de hier regelmatig verblijvende vreemdeling om zich door zijn gezin te laten vervoegen.

Ongetwijfeld betekent deze nieuwe wet een grote verbetering voor de in België verblijvende vreemdeling. Hij blijft echter een vreemdeling en wordt geen burger.